

VASÁRNAP SZABADSÁG MAGAZINE SECTION

HARMINCEGYEDIK ÉVFOLYAM — NO. 33. SZÁM.

CLEVELAND, O., 1923. AUGUSZTUS 17.

TARTALOM:

NÉMETORSZAG
BAKLÖVÉSEL.

ÉVA, írta:
Gellért Mária.

AKIT AZ IDŐ
ELFELEJTETT.

A MENEKÜLŐ
VÁROS,
írta: Szekula Jenő.

A LEGVAKMERŐBB
ALLATSZELIDÍTŐ.

BENÁRESZ,
A SZENT VÁROS

VASARNAP
SZABADSÁG
MAGAZINE SECTION

A "SZABADSÁG" sajtóadalmi melléklete.
Editor: COL. ANDREW CSERNA, szerkesztő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: 700-710 Huron Road
Edited and published:
1923 AUGUSTUS 17.

Ismerd meg magadat

LÁTHATATLAN sugarakban ömlött be nyitott ablakunkon a Tavasz és a levegőben uszó illat-fosztlányok körülirgatták öt éves gyermek-arcomat. Emlékszem... Este volt... Munkából megtérő remegéssel ölelt engem körül az apám és tavaszon, illat-áradaton át, belémsugarazta a boldogság igéjét, ami sötét sorsom sivatagján él azóta lelkemben bethlémei csillag gyanánt: szeretlek gyermekem!

En pedig láthatatlan örökségek kincsével a lelkemben, azt ma úgy kell hinned, messzi élet-ormok formátlán megsejtésével merültem el apám tengeremély szemébe és öntudatlanul, azt ma úgy kell látnom, febugygyant ajkamon az az örök kérdés: apám, ki vagyok én?

VÁLASZTALAN feleletekbe fult ezen az estén minden illat, mert nem elégítette ki lelkemet apámnak semmi bársnyos szava. Nem tudta, hogyan is tudta volna, megfejténi nekem az Élet titkát, amikor egyre hajtogattam fájdalmas korán-tudással: enyém a kezem, enyém a szívem, de ki az az "enyém", ki az az "én", aki mindez: a kéz, meg a szív?

Feleltre várva-vártam életemben, egyéb se volt a sorsom, mint kegyetlen hajsz a Válasz után. Nincs. Mi csak kérdezni tudunk.

A GONDOLAT. öntudatraébredésének első hajnalától kezdve vajjon hány ember lelkében derengett a boldogság messzi fénye, amit a hellének ősi bölcsesége ezekbe a szavakba formált: Ismerd meg önmagadat...

Filozófusok, teológusok és a tudomány más emberei, Jézus Krisztus óta, hány ízben kísérelték meg azt, hogy megoldják és megtanítsák a boldogság misztériumát? S mégis azt kell mondanunk, hogy annak a barlanglakó lénynek, aki a sziklák mohaiból építette meg a kezdetleges fészket, akit primitívnek és tudatlannak bélyegeznek meg nagyképi tudósaink, több igaz tudása és hite volt isteni eredete és emberi rendeltetése felől, mint amennyit a világ összes szektái valaha produkáltak.

A mi civilizációval kérkedő korunk nem találta meg azt a helyet, mely isteni eredetének sorrendjében kijelölne számára a méltó kereteket. Nem tanította meg arra, hogy más az ember, mint pusztán megcsalatott halandó, aki végzetének a rabja csupán, tévelygéseinek tehetetlen áldozata. Nem mutatta meg neki azt, hogy miként válhatik urává nemesak önmagának, hanem irányítójává körülményeknek és viszonyoknak.

ÖNMAGADAT megismerni annyit jelent, mint érintkezésbe lépni a Végtelességgel és megérteni azt a kapcsolatot, mely összefűzi lelkedet örök forrásával az alkotó Erőknek.

Mert csak egy atomja vagy csupán a

világegyetemnek, való és igaz, de akár milyen parányi része, mégis csak része vagy az Egésznek, része az Istennek, minden alkotó erők örök Forrásának, akiből merithetsz bármelyik óráján az elmerülésnek annyi segítséget, hogy Vele dalmasan győzhess az utadra tornyosuló összes akadályokat.

ÖNMAGADAT megismerni annyit jelent, mint megérteni azt, hogy az agyvelőd celláiban keletkező Gondolat olyan anyag, amely kihatal belőled az etherikus őrbe, ott vibrál minden elkövetkező korzakon keresztül és a legnagyobb hatóerejű tényezővé válik, mert, jóra vagy rosszra, befolyásolja a még meg se született lelkeket. Bizony, ha a Gondolatnak ezt a hatalmát mélyebben értékelnék az emberek, sokkal gondosabbak volnának gondolataikkal szemben.

Keresztény Gondolatok

IRTA: REV. CSAKTORNyai LASZLÓ.

A KERESZTÉNYSÉG röpitette a világra a szónokot: "Szeresd felebarátodat, mint önmagadat; szeresd ellenségedet!" A régi társadalmat felborította és ezeket mentett meg a szabadságnak.

Allandó felkeltő jele a világnak, amelynek emberi ügyvivői gyakran öncélokat szolgálnak a ezeket visznek a halál kamrája elé. De mintha létszükséges tragikum lenne, a szónok gyakran azok hangosítóját, akik annak lényegét nem ismerik és nevetni kell, gyakran a kereszténység rovására.

Mert a szózatba ravasz ellenségek, agyfartó gondolkodású bölcsek, a haszontalan önimádatnak megfelelő szeretetet követelik, ha azt harci fegyverül használhatják, mert hisz' ők maguk nem is gyakorolják. Azt akarják, hogy a szeretet szent nevében némüljön el minden kárhordozás, férdés, dorgálás, és ennek érdekében fölvet minden tisztességes harc.

Felül ők harcolnak, pokoli eszközökkel, de a védekezést csak ellen a szeretet szent szónokát akarják befojtani. Nem tudják, illetőleg nem akarják tudni, hogy a tisztességes önmegbecsülés, a annak megfelelő tisztelet parancsolás még nem győzött, hogy a kárhordozás, a büntetés, a megmagányosítás inkább nevelő erő, mint szeretetlen kezelet mód.

Nem tudják, hogy a szeretet nem győzött, hanem becsületes erő és valami határozott pozitívum, amelyből valamiféle többlet kell, hogy származzon.

Nem tudják, hogy hiszen hát az önszeretet, amely a felebaráti szeretetnek normája, nemcsak a boldogság erény, hogy akaratunkat megvalósíthatjuk, hanem a hasznot, értéktelenséget, ONLEGGYŐSÉ is, tehát az utóbbi tulajdonságunk megfelelő elhárítása a szeretetnél ugyan csak érvényesíthető nemcsak cselekedésben.

Nem tudják, hogy igenc a szeretet, a felebaráti szeretet hány célok érdekében és nem csupán az egyéneknek esztelenes ápolására jött a világra.

Nem tudják, hogy hát akkor a hit érdekében igenc is kell tiporni, el kell nyomni minden olyan érdeklődést, amelyet a gonosz, a rossz, a tudátlanság és veszedelmes hűség, vagy legjobban csökönyvesség hoz létre.

Nem tudják, hogy az az nem győzött és semmi, amint hangos torok bormit akarunk szentek kibáráni - nevetni kell valójában - a kereszténység felé, hanem becsületos védekezés éppen a szeretet érdekében, akiket joggal illet, mert feltejtük van irányítva a rombolás akart és öntudatlan szorongatottság.

Akkor tudatlanság, becsületos kétségbeesés nélkül, igazán nem is említhető a gyakran előforduló gonosz akaratot, tömegeseket, talán szorongatott, de jókarszerű tudatlanságot visznek a hitet, avagy csak bizonytalan pontosság felé, de az okos szóra, az okosnak, a tanultak, a tekintélyesek szavára hallgatni nem akarnak, akár gonoszúgból, önzérségből, akár végtelen és határozatlan butaságból, azoknak igenc torokba kell forrasztani a szót a szeretet nevében a hit, tehát voltaké a saját jövőtük érdekében. Mint ahogy a társadalom is akaratfőre juttatja a külvilágban gyilkosokat, mint ahogy a társadalom is elküldötte a külvilágba a hitet, mint ahogy a társadalom is távolítottja a veszedelmes ragályokat.

Akkor azt megérteni nem tudják, meghamisították a szeretet valódi mibenlétét.

Ha védelemben vesszük a kereszténység gyönyörű szónokát, ha helyesen értelmezzük, akkor az igazság érdekében is kell megemlékezni azt, hogy a keresztény szeretetnek fentebb vázolt formája kétszeresen éri azokat, akik VALÓBAN viszik a nagyserű szónokkal, s annak köntösbe hujva, alamsai módon öncélokba mások romlására vannak.

Es a leggyalánatosabb fariseusok, ami csak létezhet a világon.

Néhány szóban

A világ leggyorsabb és legérdekesebb teher-szállító vonatát most helyetérték üzembe Amerikában. Es a vonat kizárólag automobiloikat szállít és pedig nyaralóknak, nyári kirándulóknak kocsijait. Kereskedelmi célokra nem szállít semmit. A nyaralók autovonata Albanyból indul és a végállomása: Chicago. Csaknem ezer mérföldnyi utat 42 óra alatt teszi meg. Hasonló szolgáltatást rendeznek be a vasutak Chicago és Denver között is.

New Yorki és több nagyvárosi szállodák, elhatározták, hogy hatalmas szállodáikban kápolnákat rendeznek be. A kápolnáknak rendszerint istentiszteleteket tartanak és egyébként is minden időben a szálloda vendégeinek rendelkezésére állnak. A cél az, hogy ha az idegen város vendége újatosskodik éjjel, úgy ne kelljen templom után kutatnia.

Az Egyesült Államoknak az a mértékdjelző köve, melyen a 0 szám foglal helyet, Washingtonban van, közvetlen délre a Fehér Háztól. Ettől a mértékdjelző kövől számították a távolaságokat az összes "nemzeti" országokban. A mértékdjelző köve fehérmárványból készült és pompás bronz emlékművel ékesedik.

Az Egyesült Államok bíróságain, minden négy percben elhangzik egy-egy vállasnak kimondása. Az utolsó tíz estendő alatt, pontosan megkétszereződött a válások száma a negyvennyolc állam területén.

ÖNMAGADAT megismerni annyit jelent, mint megérteni Krisztusnak ama szavát, hogy: Keressétek Isten országát és mindezek a dolgok megadatra nektek.

Az emberi szívek e nagy Ismerője vajjon azt értette-e, hogy addig kell várnod a boldogság után, míg a halálnak nevezett Átalakulásban kihelyeződik szellemed és bizonytalan tejutak ködös kincseiből hullnak újra zengő csillagok?

Nem. Bizony mondom nektek, hogy nem így értette ő.

ISMERD meg magadat... Krisztus szellemében felolvadó lelkeddel lásd meg a Belső Embert. Teremtsd meg az összhangot közted és közöttte. Szeress.

Mert szeretettel értheted meg az embereket és megértéssel szeretheted az Örök-kévalót; szeretettel és megértéssel: megismerheted önmagadat.

Higgyed, hogy az Isten mindnyájunknak Atyja és valljad, hogy az emberek Testvéreid. De ne csak ajkaidon legyen a szó hitvallomás, ne csak a hárfás lelkedben felajzott hurok utórezgése gyanánt vibráljon körülötted a hangtöredék: "Atyafiság... Testvériség..." Hanem a krisztusi szellem örökkévaló zengése legyen szíved erős falán a visszhang: "Szeressd Atyádat, szeresd a Testvéreid. Ismerd meg önmagadat..."

EMBER, hol vagy? Rohanó, hajszás életed végzetes ösvényein merre viszed lopva magaddal azt a fátyla-lángot, a mit az isteni szikra gyújtott a lelkedben?

Látlak, óh, embertársam. Látlak, amint örült versenyét futod az egzisztenciának. Látlak, amint a felkinálkozásba gyötört szemekkel méred a hiúság-vásáron cifra portékádat. Ott látlak vonagló csuszással előre kuszni a hatalomért hemzsező hullók egymásba-gyűrűző raján.

Hol van e sorban az Isten? Nincs szeretetnek, kiméletnek a harcban helye. Isten és ember, jóság és szeretet, boldogság, remény, a belső embernek minden, minden kincse ott hever száguldó iramok nyomán és foszlányos rongyokká tiporja őket az árnyékúzó versenyfutás.

KI vagyok én? Miért nem veszek részt a küzdelemben? Miért állok tülekedések, harcok során ottan, ahol vérző sebekkel borított lelkek szomjaznak a boldogság-igét? Miért hajlik feléd a szívem, szomorú embertársam, hogy lelkedre boruló szeretettel megkérdézzem tőled: honnan jössz? hová mégy? ki vagy?

Akarsz-e velem jönni? Akarsz-e te is az életben egyebet látni, mint tébolyodott világtalanok fálnak-rohanását, amint magaveszejtő utakra üzi őket a pánik rettegetés? Meg akarod-e tudni te is, hogy nem az a te igazi Arcod, ami torz emberi sorod tükörlapján mutat a szemednek maszkos grimaszokat? Akarod-e, hogy megmutassam néked: Ki vagy és mi a boldogságod?

Ismerd meg magadat, a Belső Embert, teremtsd kapcsolatot magad és a Lélek között, mely Istennek része tebened.

Irányítsa életedet a Szellem és érd el a tökélynek azt a fokát, hogy földi feltételektől függetlenül élvezheted az élet boldog örömeit. Légy a szeretetben örökkévaló, győzd le a halált és nem lesz az életnek hatalma terajtad. Ne félj az életből és akkor nem fogod félni az elmúlásodat. A halálnak nem lesz fájdalma, a sirhalomnak nem lesz győzelme fölötted. Ismerd meg önmagadat.

Kétszáz

J. B. S. tanára... ket labor... tani. U... gyermeke... és erőt g... kat lát,

KÉTSZÁZ

Az élelmiszere... ják előállítás... nia - a földet...

Az alkat... fog tűnni, m... rendelkezni... kat, amelyek... anélkül, hogy... járna fogyaszt...

Ezeket a... liai, cambridg... legutóbb, Ha... ció, vagy érd... lönbözően, ne... ra, hanem a... a'apján próbá...

Haldane... hogy már 20... építeni mind... diéta elkészít... népteleneke... vándorol majd...

Nem kell... nem kell maj... szerzőknek se... zisokon törni... jüket, amelye...

a farmer fiut... szacsáthatják... vidékre, ha... egyszer megp... totta a Brook... tündöklő cso...

Haldane tanar... bek között ar... utal, hogy H... Ford kampány... mesterséges te...

lőállítás me... nem hia álma... zás, hanem a... domány fejde... nek csaknem... jes bizonyos... iránya, amelye...

automobil gy... előre lát.

Semmi szenzáció hajhászás.

Haldane t... nem szenzáci... házás kedv... foglalokzik ez... tárgyval. A... tury Magazin... iratának szerk... jesen szakava...

lyen lesz a v... A szerkesztő... fordult, aki k... vegyi kutatás... tán nem csak... latokba.

A moder... nak egy része... végzik most t... áll ezzel a tu... többek között...

amelyet eddig... tatlan részeim... osztható fel... gativ elektro... véglegesen ab... végeredménye...

ered s ott sz... bességet és i... föltevére, h... kat rejt mag... az egész vilá... szabadtani e...

Szokás s... mányos gyűl... lult elmélet... mára, aki me... világ az ilye... nyekről csak... dával a rádió... éjszakán nép... egész földön...

Haldane... ta, hogy egy... beszélni a k... ben a napok... szerint, a le... érne fog.

Kétszáz év múlva nem lesz szükség farmerekre

J. B. S. Haldane, a cambridgei egyetem tanára megjósolja, hogy az élelmi szereket laboratóriumokban fogják előállítani. Ugyanott fogják "gyártani" a gyermekeket is. A tudós a jövőbe néz és erőt gyűjtő és felhalmozó szélmalomokat lát, örökké fiatal asszonyokat és a biológia egyéb csodáit.

KÉTSZÁZ, vagy még éppen kevesebb esztendő múlva nem lesznek többé farmok a világon. Az élelmiszereket laboratóriumokban vegyi uton fogják előállítani és a farmernek nem lesz mit dolgoznia a földeken.

Az alkohol a farmokhoz hasonlóan szintén elfog tűnni, mert az ember más vidító szerekkel fog rendelkezni. Már ma is fedeztek fel olyan anyagokat, amelyek "rózsaszínben" tüntetik fel a világot anélkül, hogy az alkohol kellemetlen utóhatásaival járna fogyasztásuk.

Ezeket a jóslatokat J. B. S. Haldane, az angliai, cambridgei egyetem tanára kockáztatta meg legutóbb. Haldane jövőbe látása nem napi szenzáció, vagy érdekesség, mert a többi profétától különbözően, nem csak a képzeletet engedte szabadjárára, hanem a már eddig elért tudományos eredmények alapján próbálta megformálni a jövő sejtelmes képét.

Haldane szilárdan meg van győződve arról, hogy már 2050-ben is mesterséges uton fel lehet majd építeni mindazokat az anyagokat, amelyek egy teljes diéta elkészítéséhez szükségesek. A farmok akkor néptelenné válnak, mint mindenki a városokba vándorol majd, hogy kiélvezze a városi élet örömeit.

Nem kell majd többé felszántani a földeket, nem kell majd többé megfejteni a tehéneket s a dal-szerzőknek sem kell majd olyan költői és zenei frázisokon törni a fejüket, amelyekkel a farmer fiút viszszaadhatják a vidékre, ha már egyszer megpillantotta a Broadway tündöklő csodáit.

Haldane tanár többek között arra is utal, hogy Henry Ford kampánya a mesterséges tej előállítása mellett, nem hiú álmodozás, hanem a tudomány fejlődésének csaknem teljes bizonyosságú iránya, amelyet az automobil gyáros előre lát.

Haldane tanár nem szenzációhajhász kedvéért foglalkozik ezzel a tárggyal. A Century Magazine-nek, Anglia egyik kiemelkedő folyóiratának szerkesztője tudni kívánta, hogy egy teljesen szakavatott és kiváló tudós mit gondol, milyen lesz a világ 200 év múlva, vagyis 2123 körül. A szerkesztő így természetesen Haldane tanárhoz fordult, aki közeli összeköttetésben áll a legutóbbi vegyi kutatásokkal s aki mélyreható ismeretel folytán nem csak látomások alapján bocsátkozik jóslatokba.

Semmi szenzáció hajhászás.

A modern tudomány legforradalmibb munkáinak egy részét a cambridgei egyetemen végezték s végzik most is és Haldane tanár szoros viszonyban áll ezzel a tudományos intézettel. Ott mutatták ki, többek között, teljes bizonyossággal, hogy az atom, amelyet eddig az anyag legelemből és már oszthatatlan részecskének tekintettek, még eredetibb elemekre osztható fel — az elektronokra, vagy pozitív és negatív elektromos töltésekre. Ott állapították meg véglegesen az elektronok látszólagos súlyát, amely végeredményében a súlytalan töltések mozgásából ered s ott számították ki a töltések mozgásának sebességét és irányát. Cambridgeben jutottak arra a felfedezésre, hogy a hidrogén atom akkora energiákat rejt magában, amelyekkel fel lehetne robbantani az egész világot, ha ugyan volna valaki, aki ki tudná szabadítani őket megkötött állapotukból.

Szokás szerint a cambridgei tudósok csak tudományos gyűléseket előtt beszélnek, mert bonyolult elméletiek érthetetlenek az átlagos ember számára, aki merőben a hétköznapi angolt beszél. A világ az ilyen természetű kutatásokról és eredményekről csak évek múlva hall, amikor, mint például a rádió esetében, már a piacra kerülnek s egy éjszakán népszerűvé és közhatalmúvá válnak az egész földön.

Haldane tanár ezzel szemben ezúttal elhatározta, hogy egyszerű és határozott, világos nyelven fog beszélni a közönségnek arról, amit a tudomány ezekben a napokban elért s amit, minden valószínűség szerint, a legközelebbi kétszáz esztendőben még elérni fog.

A tudós cambridgei tanár azt hiszi, hogy a biológia, vagyis a természet és a vegytan, a bonctan és az élettan együttvéve, fogja a legnagyobb csodákat feltárni az ámuló emberiség előtt. Hitének igazolására csak egy pillanatra áll meg és kifejti, hogy véleménye szerint az ember nemsokára olyan "hideg fényt" fog fejleszteni, amely rendkívül olcsó és hatásos világító forrást fog szolgáltatni s amelynek útján számúzni lehet majd a sötétséget.

Percek alatt Amerikából Európába.

A mi tudósunk előre látja azt az időt, amikor a közlekedés és a szállítás gyorsasága folytán az egyik féltekén lakó ember néhány perc alatt láthatja majd a másik féltekén lakó embertársát és beszélhet is majd vele.

Olyan acél szélmalomokat jósol meg, amelyek elektromos uton fel fogják halmozni mindazt a hőt és erőt, amelyre a világnak, a szén teljes kipuhtulása után, szüksége lesz.

Majd a művészek, a költők és a regényírók felé fordul s arra figyelmezteti őket, hogy ha valamit tenni akarnak a művészetek haladásáért, akkor inkább a tudományokat kell tanulmányozniuk, mint a klasszikusokat. Azután beleveti magát a biológia problémáiba.

A tea, a kávé, a dohány és alkohol, az egyedüli

anyagok, amelyek az ember századok folyamán találta fel s amelyek bizonyos erősítő és vidámító hatással vannak testére és lelkére — állapítja meg Haldane tanár. A tudomány azonban ma már olyan fejlődési fokot ért el, a melyen számos ily anyagot adhat az ember kezébe, — hogy hatásosabbá és vidámabbá tegye az emberi életet ezen a földön.

Ennek az állításnak egyik példája az a felfedezés, amelyet Németországban tettek a háború alatt.

Német tudósok kávé és tea hiányában felfedezték, hogy a savanyú nátrium foszfátnak erősítő és stimuláló hatása van a szervezetre. Ez az anyag, kis adagokban is, írja Haldane tanár, szokatlanul tartós testi és lelki erőfeszítések végrehajtására ad erőt az embernek. Ugyanekkor semmiféle kellemetlen utóhatást sem gyakorol a szervezetre. Vannak németek, akik ma is, négy évvel a háború után, változatlanul és állandóan szedik.

Ez azonban csak egyetlen lépés azon az uton, amely a hasonló felfedezések egész sorozatához vezet.

S mindez még csak előkészítés a legnagyobb meglepetésre. Ez "a mesterséges gyermek" tenyésztés bevezetése. A jövő polgára, jósolja a mi tudósunk, életét akár egy laboratórium kémcsövében is kezdheti majd. Ott fog nevelődni különös táplálékokon s kellő időben át fogják tenni mesterséges tej diétára. Hogy a jövő gyermeke tudományos komolyságban és elmélyedésben fog-e felnőni, vagy pedig a mai gyermekekhez hasonló vidám hangosságban, arról Haldane tanár egyelőre nem nyilatkozik. Mindenesetre rendkívül érdekes, hogy az emberiség egyik legreggibb álma, költők képzeletének legcsodálatosabb jelensége — a mesterséges ember, a homunkulusz — a jövő valóságának színeiben tűnik fel előttünk.

Egy képzeletbeli tanulmány keretében, amelyet a huszonegyedik század egyik cambridgei tudósa írhatna majd meg, Haldane tanár azt jelenti, hogy a francia nép él először a mesterséges embertenyésztés új módszerével. A tudós úgy értesül, hogy a francia laboratóriumokban az első esztendőben 60,000 mesterséges embert "gyártanak." Ezek a gyermekek

felette állanak a természetes gyermekeknek, ahogy a tenyésztett lovak és sertések is felette állanak azoknak, amelyek a véletlen szülöttei és a természetes körülmények neveltjei. A fogamzás, a kihordás, a szülés és a szoptatás folyamatai mind-mind laboratóriumokban s a valószínűleg hozzájuk kapcsolt és megfelelő méretekkel rendelkező nevelő intézetekben fognak végbemenni, a címzetes anyák időről-időre történő látogatásai mellett. De még ez sem elég, mert az újszülöttek jellemét, tehetségét, képességét ügyesen végzett oltásokkal, metszésekkel és egyes szervek, vagy szervezetrészeket kiirtásával fogják megfelelő módon befolyásolni.

S Haldane tanár itt arra figyelmezteti az olvasókat, hogy a jellemnek és a tehetségnek a belső elválasztású mirigyek útján való befolyásolhatósága ma már beigazolt tény.

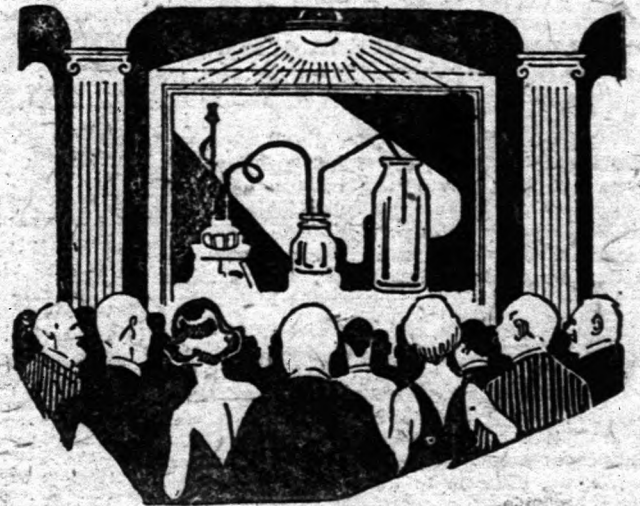
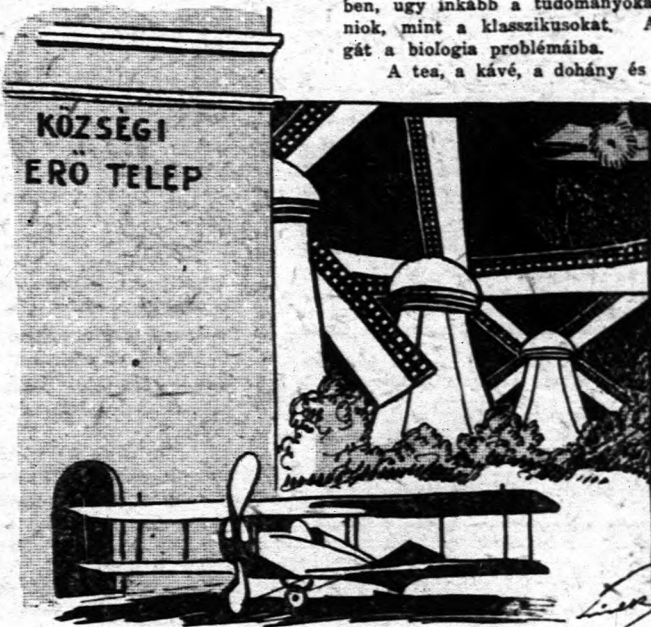
Az asszonyok fiatalok maradnak.

Haldane tanár ezután a jövő tudományosan fémelt polgári életének ismertetésével folytatja cikkét. Az asszonyok például szerinte meg fogják őrizni fiatalosságukat. Férfiak és nők soha sem lesznek majd betegké. Ha meg fognak halni, úgy békében és örömmel hunyják le majd örök álmorú szemüket, akkor, amikor ők akarják. Lehet, hogy egész nemzedékek egyidejűleg fognak majd meghalni, hogy ne hagyjanak gyászt és szomorúságot maguk után kortársaik számára.

A vallás és az erkölcs, természetesen, gyökeresen meg fognak változni e felfedezések hatása alatt. Haldane tanár ur úgy látja és megjósolja, hogy ezeket a felfedezéseket nem lehet majd átvinni az életbe, a legerőteljesebb ellenzés nélkül. A képzeletbeli tanulmányról humorosan Nebraska állam lázadásáról számol be. S ez legalább is azt bizonyítja, ha ugyan nem többet ennél, hogy William Jennings Bryan támadásai Darwin ellen, már a cambridgeiek fülebe is eljutottak.

De végeredményben nem lehet kétséges, hogy mindezek az ellenkezések, lázongások és ellenforradalmak át mégis győzni fognak az egyedül lehetséges és valóságos forradalmak — a tudomány forradalmi. Ezeket a forradalmakat azután (társadalmi forradalmi átalakulásai fogják követni). Ahogy a gőzgép felfedezéséből, ebből a forradalmi felfedezésből alakult ki a francia forradalom és az egész korszak, amely még napjainkban sem zárult le teljességgel, úgy fog például, az atomok belső energiájának kiszabadításából s erre az egészen új és hatalmas energiákra alapított gépből kinőni a jövő társadalmi forradalma.

A francia forradalom a gyárilap megteremtésével a polgárságot szabadította fel a feudális elnyomás alól. Az egész emberiség felszabadításának munkáját azonban csak azok a gépek fogják elvégezni, amelyek tetszőlegesen többet fognak termelni az emberiség igazi szükségleteinél.

A MENEKÜLŐ VÁROS

A "Vasárnap" számára, írta: Szekula Jenő

A REGIDIVATU, ódon kis erdélyi városkában a diszfák hallgatagon örködtek a főtéren. Az alacsony és emeletes és egymásba ragasztott paloták ódon sora némán merengett a szász lépeső fölött önkarikás ablakszemeivel. — mint azokon az éjszakákon, mikor az erdélyi fejedelmi gyermek lakodalmát ülte itt a szász grófkisasszonykával. De a toronyban most szünet nélkül kong a harang. Az óralap ki van világítva. A kávéház előtt dobolnak.

— Meneküljön mindenki, aki tud. A várost ki kell üríteni!!

Magyarul, németül és románul hirdették ki, hogy megértsek az idegen nemzetiségek is.

Igen távoli falvakban, a sötét gyümölcsös-kertek felől ellenséges járőrök bukkantak föl. Azért támadt a nagy riadalom.

A kaszárnyában alaromot fújnak.

Messze hegyeken, ahonnan nyárestén a szél aláodorta ismeretlen havasi legelők füves illatát, titokzatos tüzek gyúltak ki.

Ott már idegen katonák fészkeltek be magukat.

A világháború derekán voltunk. A románok a Vulkán hegyszoroson át betörték Erdélybe s a vihar sebességével közeledtek Szászváros felé.

A hidon állottam őrséget. Megdagadt lábbal, de mozdulatlanul. És a pompeji katonára gondoltam önkéntelenül, akit megtaláltak évezred múlva, hamuba öntve, mert még akkor sem mozdult el őrhelyéről, mikor a láva cőntötte már az egész várost. Milyen szép is volna elmúlni, ismeretlenül és önfelédetten, ha az egész világ összeomlik és lángba borul.

De nem bírtam tisztán gondolkozni. Tekintetem a menekülő sokaságon révedezett, amely alázózlótt a sötét országúton, amely a vasuti állomás felé vezetett. Az indóház kivilágított lámpája idáig világított a nyírfacserejében keresztül. A lakosság nagy része már előbb kiköltözött. A férfinepet katonának vették be, a nőket elszállították melegebb városok és biztonságosabb tájak felé. Most azok futottak, akik még itt rekedtek. Az ut feketélt a sokaságtól.

— Te buá! Ho!

Ostorát pattogtatta egy román parasztszöszny. Fekete bivalyok vontattak leszorított nyakkal fekete szekert, fekete hidon át. Különös járművek furcsa sokasága, féderes hintó, ökör-fogat, félreespott kordély taliga, rozszant kibitka és sátorponyvás társzékér. Most feltűnt két kis gyermek, urisan kiöltözötve, kezét kézben fogva, mentek a gyaloguton, még egészen aprók, nagyon komolyak voltak, szótlanok és ünnepiesek, mint a kis gyermekek, mikor először mennek az iskolába, a temp'omba, lakodalomra vagy temetésre.

Szivem összeszorult.

Hirtelen ijedt sikoltás törte meg a csendet!

— Mama! Mon dieu! Mon dieu!

A kutyáját kereste egy fiatal urihölgy. Elveszett. A kisasszony gyalog ment a bürün át édesanyjával és francia társalkodónőjével. Köszt nem tudtak szerezni. Úgyténül baktattak kalapskatulyáikkal, csomagjaikkal a simára taposott árok fölött. A fiatal leány hangja szinte reszketett a sirástól.

— Édesanyám! Mi lesz a kutyusommal? Mihez fog kezdeni a szegény "Csunguz Khán"?

Sírt és reszketett és anyja és társalkodónője hiába próbálták megvigasztalni. Az ifjú hölgyet ismertem, láttam a cukrászdában többször, ahol udvarolgattak neki a tiszték és körülrajongták tünényes szépsége miatt. De most nem volt senkije, aki elkísérje az uton, amely nyolc kilométer hosszú volt a pályaházig. Ennyit kellett

gyalogolni a városból, kivágtatt bái topánkáiban s nem akadt vállalkozó lovag, aki elvesztett ölébét megkeresté volna.

Pedig értékes kis állat volt. Kínai öleb. Ezért keresztele el Csunguz Khánnak. Valami rokona küldte neki névnapjára. Gyönyörű, selyemszörű pines, értéke több ezer frank lehetett, egyszer meg is akarták venni tőle — nem adta el, — jobban ragaszkodott hozzá, mint bármelyik gavallérjához.

A vonat riasztóan füttyült a koromsötét éjszakában.

A város kihalt volt és néptelen. Ilyennek láttam másnap reggel, bandukolva az elhagyott piacon. Nem maradt ott csak a szegényebbje, néhány vásári kofa és a katonaság egy része. A kávéház, az üzletek bezárva.

Céltalanul ödögtem a kihalt utcákon. Figyel-

Az idő hűvös volt. Már egészen őszi. A főtér emeletes régies palotái némán merengtek fátyolos ablakszemeikkel. Főtűnt, hogy egy kutya jött utánam. Hátrafordultam. Megismertem. A "Csunguz Khán" volt. A kínai öleb.

Farkesóvalva közeledett hozzám. Olyan kiesire huzta össze magát, amennyire csak tudta. Selymes szőre átázott. Főtt tőlem. Bizalmatlan volt. De azért elfogadta a cukrot, amit adtam. Megnyalagatta az ujjamat.

— Ég veled "Csunguz Khán!"

Megfordultam. Otthagytam. De a kínai eb csak jött utánam, farkesóvalva, alázatosan, de elmaradhatatlanul. Nem bántam. Jöjjön.

Fölkisért a szobámba. Megosztottam vele szegényes e'émóziámat.

Kinyitottam az ablakot. Tekintetem távoli erdőkre, a sötét román hegyekre esett, amelyek most alámerülni látszottak az esőben. Fáztam.

Már két napja nem aludtam.

A kutya szemben ült velem. Alacsony háromlábú széken. Merveen bámult az arcomba. Figyelt. Mintha tőlem várna tanácsot vagy megváltást.

Szükségét éreztem, hogy beszéljek hozzá. Az egyetlen értelmes és eleven lény, akihez még szólhatok.

— Mi lesz velünk Csunguz Khán? Az állat nem felelt Csak bámult mozdulatlanul.

Ohelyette én válaszoltam.

Megmondom. Koplalsz és tanács-talanul bandukolsz napokig az utcákon. Koplalni fogsz. Torkodat az éhség fojtogatja. Rabló leszel! Leselkedni fogsz udvarokon, üres tyuk-ketreczek alatt! Megkergeted a rucát, és megfojtod a récét.

Betörő leszel és gyilkos!

A kínai eb merveen figyelt. En meg ismételtetem.

— Meg fogod fojtani a récét. Üldözni fognak. Vadásznak rád. Doronggal fognak megkergetni. A városban nem lesz maradásod. Kiköltözel a szabad mezőre. Meghuzódsz az erdő rejtekben. Farkas lesz belőled Csunguz Khán!

Főllóttam. Kínéztem az ablakon. Az ég esős volt és sötét volt egészen.

Szivemen babonás sejtelem vonaglott keresztül.

— Farkasok leszünk! — kiáltottam föl.

Kibámultam a sötétségbe. Fáztam.

— Farkasok leszünk, igen, — mormogtam magamban tompán.

Tekintetem a Gorganulra tévedt, távoli erdőre, sötét hegyre, amely durván emelkedett föl az esőben, mint valami nagy fenyegető óriás!

memet lekötötte néhány gazdátlan komondor. Lehorgasztott fővel szaglászták végig az utcát. Tekintetük ijedelmet és aggodalmat árult el. Hasztalanul koldulgattak az üres piacon. Nem volt jótételek, aki kaneot vetett volna nekik.

Kihalt város, gazdátlan ebek; kép, amely oda-illott volna a törökülés borzalmi közé; az ebek ugyanigy vonihattak az utcán a tatárvész idején.

Pedig uri ebek voltak. Jobbfajta valamennyi. Nem parasztházak sövénye alatt nőttek fel. Kasztyók és paloták tornáca kényeztette őket; volt közöttük orosz agár, finomszörű dingó, vadász-kutya, skót véreb, válogatott és kiváltságos társaság, de most egyek voltak a közös gondban, senki sem volt, aki kaneot dobjon nekik, vagy jó szemmel nézne rájuk, éheztek és hajléktalanok maradtak, és aki gondjukat viselné, az megszökött.

A kutya értelmes állat. Hü és megértő társa az embernek, szenvedések idején csakugy, mint bő lakomákon. Most érdemes volt őket megfigyelni. Nem értették az egész helyzetet. Mi történt? Hol a gazda? Miért szökött meg, miért hagyta el őket, s hova tűnt el az egész család. A kutya főfakról leritt az aggodalom. Most mi lesz? Mihez fognak kezdeni? Ki fogja tartani őket, Tehetetlenek voltak és ügyefogyottak, mint a pusztába kitett elhagyott gyermekek.

— Az állat osztozik az ember szenvedésében és bánatában, — suttogtam sápadt arcra.

Hazafelé mentem.

TOM BR...
évekig...
Ringling...
Bailey és...
cirkuszválla...
kusszal D...
Indiákat...
szomjasab...
kat a vadat...
ját, amire...
gondol, elm...
"Miért...
fel, amikor...
emeleti a...
juk az ab...
megragad...
hogy a...
felhőkar...
lokzaton...
azt várjuk...
előttünk...
zeten!" Az...
vadállatok...
legnépsz...
életveszély...
vilázció...
kioini az...
detleges...
ványosság...
Brown.

"Miért...
— folytat...
azért, miv...
halállal...
megmagyá...
minden...
magatartá...
végző ösz...
nézők szin...
fonál, am...
halál közt...
szakad és...
hogy val...
mígha ha...
nincs me...
Megmond...
szelidítő...
szelente...
van az emb...
különös...
a vadállat...

"A cirkusz...
ségről hely...
néhány...
tartottunk...
untak benn...
"Egy alk...
nal és öt...
tatványt...
A nagy h...
őket. A k...
szegni, gu...
vadtalok...
mutatványt...

"Végre...
szemben, n...
től félt...
bukik, kij...
vagyok a...
vad tigrise...
Ézt kívánt...
bizonyítás...
a vadállatok...

"Másnap...
ben óriási...
állatkertben...
Még az állat...
lon is csak...
berek. Elj...
mint tég...
össz...

A legvakmerőbb állatszelistítő

Tom Brown bement három szelidítetlen tigris ketrecébe, mivel előző mutatványával nem volt megelegedve a vérszomjas venezuelai nép. — "Art akarják, hogy megöljenek a vadállatok az önök szeme láttára?" — kérdezte az elkéseredett cirkuszos.

TOM BROWN, a híres amerikai állatszelistítő és trenirozó, aki évekig volt összeköttesben a Ringling Brothers, a Barnum & Bailey és sok más kisebb amerikai cirkuszvállalatokkal, beutazta cirkuszal Dél Amerikát és a Nyugat Indiákat is. Utközben a népet vérszomjasabbnak találta, mint magukat a vadállatok. Egyik kalandját, amire még ma is elkéseredéssel gondol, elmondotta tudósítónknak.

"Miért állunk meg és tekintünk fel, amikor a felhőkarcoló huszadik emeleti ablakából esüggve meglátjuk az ablaktisztítót? Mi az, ami megragad bennünket, midőn látjuk, hogy a "légy-ember" felmászik a felhőkarcoló tetejére a pusztá homlokzaton? Talán a szívünk mélyén azt várjuk, hogy lezuhanjon és elöttünk zuzódjék halátra a követzen? Az emberek mégis csak vadállatok a szívük mélyén? Ezért legnépszerűbbek a cirkuszban az életveszélyes mutatványok? A civilizáció évszázadok óta se tudta kioltni az emberek szívéből a kezdetleges, durva vágyat véres látványosságok látására?" — kérdezte Brown.

"Miért kockáztatjuk életünket — folytatta. — Kétségtelenül nem azért, mivel élvezük a veszélyt, a halállal való játszást. Van valami megmagyarázhatatlan antagonizmus minden tömeg vagy nézőközönség magatartásában. A mutatványt végző ösztönszerűleg érzi, hogy a nézők szinte várják, hogy a vékony fonál, amely az életbiztonság és a halál között van a mutatványban, elszakad és ő halálra lesz. Tudja, hogy valahányszor megszabadul, még ha hajszályra is, a közönség nincs megelegedve, csalódás éri. Megmondja önnek bármelyik állatszelistítő, hogy a közönség rokonszenve mindig a vadállat mellett van az emberrel szemben. De ez a különös ellenszenv, ez sarkalja őt a vadállat legyőzésére.

"A cirkuszunk cigánymódra helységről helységré járt Venezuelában néhány évvel ezelőtt. Mindenütt tartottunk előadást, amíg meg nem untak bennünket.

"Egy alkalommal két oroszlánal és őt medvével végeztem mutatványt. Öreg állatok voltak a nagy hőség lustává, békessé tette őket. A közönség csakhamar piszszegni, gunyolódni kezdett. Avval rádóltak meg, hogy nem komoly mutatványt végzek.

"Végre is dühömben, elkéseredszenben, no meg azért is, mert attól féltém, hogy a cirkusz megbukik, kijelenttem, hogy hajlandó vagyok a városi állatkert három vad tigrishez bemenni a ketrecbe. Ezt kívánta a közönség annak a bizonyítására, hogy én nem félek a vadállatoktól.

"Másnap délután a kitűzött időben óriási néptömeg gyűlt össze az állatkertben a tigrisek ketrece előtt. Még az állatkertre néző domboldalon is csak úgy nyüszögtek az emberek. Eljöttek, hogy láthassák, mint tép össze a három vadállat.

Be kell ismernem, hogy joggal várták ezt, mivel a röviddel azelőtt fogott három fejlett tigris éppen olyan vérszomjas, rémes állat volt, mintha még mindig a rengetegben lettek volna.

"Az állatszelistítésnek a titka a félelem legyőzése. Az ember és a vadállat találkozásának sorsa attól függ, hogy melyik ijed meg a másiktól. Minden állat ösztönszerűen fél az embertől, elismeri, hogy az ember bizonyos tekintetben magasabbrendű lény nála. Ha az ember anyira le tudja győzni a félelmet, hogy abszolút ura önmagának, nem kell félnie sohasem a vadállattól. De a vadállat észreveszi az ember félelmét a legkisebb jelből és akkor vakmerővé lesz.

"Nos én bejéptem a tigrisketrecbe. A népre halálos esend szállt. Az volt a megállapodásunk, hogy egyszer körüljárom a ketrecet s azután kijövök. Amint beléptem, a három tigris összefutott és kezdtek kimért távolságról követni. A szemük állandóan rajtam

kergette. Menjek, mondták és vigyem el, különben agyonlövök az értékes állatot. En rászántam magam az oroszlán elhozására, mert tudtam, hogy cirkuszunkra nagy csapás lett volna az elvesztése. Azt

függött s figyelték minden mozdulatomat. Végre az ajtó elé jutottam. Itt vagy tizenöt pereig kényelmetlen helyzetben voltam. Hiába próbáltam a figyelmüket elterelni magamról, igen nehéz volt. Végre sikerült s kiléptem a ketrecből minden küzdelem nélkül.

"A legkülönösebb az, hogy a körülöttem állók, főként a nők, háttárlan csalódást árultak el. Avval a biztos érzéssel jöttek, hogy véremet látják folyni, darabokban látják felfalni s avval az érzéssel távoztak, hogy be lettek csapva, nem ért semmit a délutánjuk.

"Nekik semmi volt az, hogy egy ember fegyvertelenül, csak pálcával a kezében bemegy a vadállatok közé és agya erejével sarokbaszorítja, megszelidíti őket. Ebben nem találtak semmi izgalmasat.

"Néhány hónappal később a Nyugat Indiákra mentünk. Porto Rico hegyi utjain kezdetleges ökrös szekereken tudták csak kelleinket, állatjainkat tovaszállítani. Egy napon, amint Ceye helység felé tartottunk, az egyik szekér felborult, az oroszlán ketrec leesett s legurult a hegyoldalon. Az oroszlánunk kiszabadult s bemenekült a rengetegbe. Órákig kerestük, de végre is belenyugodtunk elvesztésébe.

"Amidőn megérkeztünk Ceyebe, megtudtuk, hogy az oroszlán a helységbe menekült s meghúzódott egy háznak a pincéjében, ahova a megremült lakosság

is tudtam, hogy öngyilkossággal határos a vállalkozásom, mert az oroszlán igen megvadította az üldöző népet.

"Vállalkozásomnak híre eljutott a faluba, még mielőtt megérkeztünk volna a nép összesereglett, hogy lássa, ki az a vakmerő ember, aki az oroszlánhoz közeledni mer. Még a szomszédos falvakból is bejöttek az emberek feleségeikkel, gyermekeikkel együtt. Arra nem is gondoltak, hogy veszélyben vannak, mert ha az oroszlán kiszabadul lsten irgalmazson néhányuknak. A rendőrség felvilágosította őket, de nem tudta a tömeget az utcáról távoltartani.

"A nép magatartása megnehezítette munkámat. Nem kockáztathattam meg az oroszlán elmenekülését a népre való tekintettel.

"Nem igen emlékszem arra, hogy mi történt, miután bementem a pincébe a megvadult oroszlán után. Nem volt más fegyverem, mint a hosszonyelű, hegyes vasvilla, amivel a trenirozó szokott védekezni vadállataival szemben. A rendőrség azonban készen volt mindenféle fegyverrel az oroszlán lelövésére. A pince ajtóba ketrecet helyeztünk, hogy az oroszlán abba meneküljön. Kétszer sikerült a lépésőn felhajtanom az állatot, de mindig megijedti a nép zajától és visszamenekült pincei zugába. Harmadik kísérletem sikerrel járt, beterettem az oroszlán a ketrecbe s rászántam az ajtót.

"Persze kórházba kerültem hat hétre csunya összemat arccal és lábbal. A néptömeg csalódottan oszlott szét ebben az esetben is. Emberhalálra számított és nem láthatott szétépett embert.

"Mexico Cityben a társaságunk egyik tagja, egy német óriás vállalkozott arra, hogy megküzd egy bi-

kával. A mexicóiak előkerítették a legbősebb bikát, de a német megjuhásította és megnyerte a fogadást.

"A német akkor elvált tőlünk. Pelfogadták a mexicóiak, hogy hajtassa végre azt a bikaviadalt minden héten jó fizetés mellett. Kétségtelen, hogy végre is elérték vágyukat. Láthatták a német kiömlő véré, felszakított testét."

Tom Brown utálja ma már az állatszelistítő mesterséget, de nem az állatok, hanem a nép vérszomja miatt.

Igazat adnak neki az összes állatszelistítők és trenirozók. Kijelentik, hogy ők se tapasztaltak mást, mint vérszomjat a közönség részéről. Ezt a vérszomjat a csalódottság érzésének kifejezésével árulja el a nép. Nem távozik megelegedetten a cirkuszról. Nem kapta meg azt, amit szíve mélyén titokban óhaj, a vért, a halált. Szeretne egy kis borzalmat a pénzért, izgalommal nem elégszik meg.

Lépne csak be az ilyen vérszomjas tömeg egyenként a tigrisek ketrecébe, rakásra azagatnák őket a fené vadak. Erre nem gondol a vakretocen kívül álló istenadta nép. Ha gondolna, sokkal nagyobb dolognak minősítené a tigrisekkel, oroszlánokkal és egyéb vadállatokkal végzett mutatványokat.

A cirkuszalkalmazottak a megértő barátai a trenirozónak. Ők tudják, hogy veszélyben az élete minden mutatványánál s aggóva várják az előadás végét. A közös szenvedés, mert a cirkuszalkalmazottak élete nem gyönyörűség, megértővé, egymás életét féltővé teszi őket.

Maga a nép még ott van, ahol évezredekkel ezelőtt volt. Csak durva sportot, vérömlést szeret látni igazán.

HOGYAN KELL ELBÁNNI AZ ASZFALTBETYÁRRAL

Miss Elva Wallace felfogása törvényről és személyes szabadságról. Ha a törvény nem segít elcsipni és megbüntetni az aszfaltbetyárokat, nem marad más hátra, mint, hogy ezt a nők tegyék meg, mondja Miss Wallace. Egy érdekes bírói döntés. A szépség átka.

MISS ELVA WALLACE egy new yorki leány. 8 mindjárt itt, az elején elárulhatjuk, hogy nagyon szép leány. Szakértők azt mondják, hogy New Yorkban nagyon kevés olyan szép leányt lehet találni még mint amilyen a Wallace leány.

A szép Wallace leány a napokban nagyon unatkozott, ennek következtében bement egy moziba. Ez a székeltés okozta azt, hogy a neve ma már közszó a forog nemesak a Metropolitanban, je szerzte Amerikában. Az újságok öles cikkeket közöltek róla.

A szép leányzó ott ült a moziban és — de engedjük inkább neki a szót. Miss Wallace ügyében a közelgő tárgyalás volt a municipal court-on és itt mondta el azokat az eseményeket, amelyek ma a nevét visszajön forgatják.

Ott ültem a moziban, mesélte a bírónak és nyugodtan néztem a képet. Külsőleg voltam csak oly nyugodt, mert az érzelmeimnek meglehetősen tudok parancsolni. Belül azonban egyáltalán nem voltam nyugodt. A kép amit láttam, nagyon érdekes volt, nagyon izgató. Ennek következtében, előredültem ültemben, előrehajoltam, a két karomat pedig ráfektettem az előttem levő szék támlájára. Hát amint így ülök, egyszerre csak megjelenik egy fiatal ember és leül arra a székre, amelynek támláján a két karomat nyugtattam. Erre természetesen, elvettem a két karomat. Ő azonban látra fordult és így szólt:

„Kérem, ne vegye el a karját, engem egyáltalán nem zavar ezzel, sőt, hogy őszinte legyek, nagyon örülök neki, ha itt hagyja a karjait.”

Erre a beszédre nem reagáltam, hanem visszavontam a kezemet. A fiatal ember azonban merész volt. Amint mondani szokás, aszfaltbetyár volt. Tehát felkelt, lacára, hogy erre semmi okot nem adtam és leült melém. Aztán a kezét a kezemre tette. Erre odahívtam a színház managerét és kidobattam. Jött a rendőr és elvitte. Most pedig itt vagyok, hogy tanúságot tegyek ellene.

Erre a bíró így felelt.

— Igen tisztelt nagyság, azt hiszem, önnek egyáltalán nincs igaza, mikor ezt a fiatal embert elém citáltatta. Miről van itt szó? Erről: ön nagyon szép, hogy őszinte legyek, ilyen szép leányt még nem is láttam. Valószínű, hogy ez a fiatal ember itt, ez se látott még. Elkábult az ön szépségétől. Nem tagadom, én is elkábultam. De én már öreg vagyok. Ő még fiatal. Ő még impulzív. Heves. Szerelmére éhes. Lehetőleg tőle, rossznéven venni, hogy szerelmi vágyának, hogy úgy mondjam levezető csatornát keres?

Ugye nem lehet. Ne vegye tőle rossz néven. En se veszem. Ennek következtében nem büntetem meg őt, hanem békéleg elbocsátom.

Miss Wallace majd elájult, mikor ezt a kétségkívül okos és humánus határozatot meghallotta.

— Ilyet még nem hallottam, mondotta a barátainak, mikor kint volt a törvényszék épületéből. Rá-

teszi a kezét a kezemre és nem büntetik meg!

Erre mélabus lett, haragos és két héitg elvonult az emberek társaságától.

Ez alatt a két hét alatt gondolkodott. Gondolkodott afelett, hogyan lehetne a törvénnyel szemben, amely nem szolgáltatott neki igazságot, retortióval élni.

Es rájött.

Ezt mondja Miss Wallace:

— Aszfaltbetyár, mint azt minden nő nagyon jól tudja, annyi szaladgál az utcákon, mint a tarka kutya.

A nők méltán azt hihetnék, hogy a törvény a teljes szigorával fog ezek ellen eljárni. Hogy a törvény vigyázzon fog a nők becsületére és szeméremére. Ugylát-szik, a törvény ezt nem akarja megtenni. Ebből mi fog következni? Ebből az fog következni, hogy az aszfaltbetyárok még szemtelenebbek lesznek, mint amilyenek eddig voltak. Más tehát nem marad hátra, mint az, hogy a nők a törvényen kívül, maguk vegyenek maguknak elégtételt.

— En legalább ezt fogm tenni. Tekintet nélkül minden következményekre, úgy fogok az engem moleztáló aszfaltbetyárokkal szemben eljárni, mint ahogy, szerintem, a bírónak kellene velük szemben eljárniok.

— Hogyan veszek magamnak elégtételt? Nagyon egyszerű. Azonnal meg fogok torolni minden szemtelenséget. Revolvert nem szabad viselni, se tört. Nem is hiszem, hogy ez alkalmas fegyver lenne az aszfaltbetyárok ellen. Tulságosan szigorú fegyver lenne mind a kettő. De vannak más eszközeim, más büntetési módjaim.

A büntetési módokat kilenc pontban foglaltam össze. Ezeket az alábbi táblázatban adom:

1. Oldalba bökni a támadót az igen érzékeny negyedik és ötödik borda között.
2. Meghuzni a haját.
3. Jó magas francia sarokkal erősen rálépni a tyukszemére.

4. Ököllel belevágni az állkapcsába, még pedig jó nagyot.

5. Jó erősen megcsipni a karját.

6. Leverni az orráról a szemüveget és összetaposni azt.

7. Kalaptüvel megssurni, nem nagyon mélyen.

8. Jeges vizet önteni a gallérja mögé egy óvatlan pillanatban.

9. Ollóval egy kissé összetélni az arcát.

— Amint láthatják, folytatja Miss Wallace, a mérges kis amazon, itt kilenc megtorlási mód van felsorolva. Mért kilenc és mért nem csak egy? Azért, mert én igazságos akarok maradni. Az aszfaltbetyárok támadási módja nem mindig egy és ugyanaz, nem mindig egy és ugyanaz a támadásuk ereje, nem mindig egy és ugyanaz a támadó életkora. En ezt mind figyelembe veszem. S csak miután a körülményeket összegeztem, mintegy rezümét vontam le magamnak, akkor szabom ki a büntetést.

— Aszfaltbetyárokat illetőleg nekem hosszú és sűrű tapasztalataim vannak. Nem tagadom magam se: én szép vagyok. Ezért kötnék belém. De mérges is vagyok. Nem hiszem, hogy lenne nagy New Yorkban még egy lány, akibe annyiszor kötnének bele, mint belém.

— Ismerem a belekötések módjait teljesen. Ezeket is kilenc pontba foglaltam össze. Minden egyes támadási pontnak meg van az előbb felsorolt táblázatban a megfelelő pontszám alatt a büntetése.

Tessék idefigyelni, hogy a megállapításaim szerint az aszfaltbetyárok milyen módszereket alkalmaznak:

1. Bámulnak az emberre, nem tesznek egyebet, csak bámulnak.
2. Hozzá dörgölődnek az emberhez, mintegy véletlenül a vagy bocsánatot kérnek, vagy nem. Mindegy, hogy kérnek-e, vagy sem.
3. Mozgatják a szemöldöküket és kacsintgatnak és mindenféle szemtelen megjegyzéseket tesznek.
4. Leülnek az ember mellé egy székre és a kalapjukat, mintegy véletlenül, néha pedig provokativ, ráteszik a kezüket a leány két vállára.
5. Leülnek az ember mellé egy székre és a karjukat átteszik a leány székének a támlájára. Ezt is vagy provokativ teszik, vagy csak úgy tesznek, mint ha szórakozottak lennének és a támadás véletlenül történt volna.
6. Az ember háta mögé állnak és jó erősen ráteszik a két kezüket a leány két vállára.
7. Közel férköznek az emberhez egy tolongásban és lökdösenek.
8. Mintegy véletlenül, ezt különösen moziban szeretik megcsinálni, ráteszik a vállunkra a fejüket, mint ahogy a gyermek anyja vállára fészkel be a fejét.
9. Ráteszik a kezüket az ember tédérére.

— Ezek a legáltalánosabb támadási módszereik.

Néha vannak inventív emberek közöttük, akik új támadási módszereket eszelnek ki. Ezekkel itt nem akarok foglalkozni, mert meglehetősen ritkák és inkább kivételeknek lehet csak őket tartani.

Igy gondolkozik tehát Miss Wallace, akit annyi aszfaltbetyár "baderoz", az utcán, a moziban és mindenfelé az életben.

Es ezért, Miss Wallace, aki a bölc és igazán józan gondolkozású bírótól nem kapott olyan súlyos elégtételt, amelyet elvárt volna, arra határozta el magát, hogy saját maga fog saját magának igazságot szolgáltatni. Ő lesz saját magának az ügyésze, az esküdtésze, a bírója és ő maga lesz a — hóhér is.

Igaz, azt a feltétlenül leányos, szelid álláspontot, hogy revolvert és tört nem akar használni, méltányolnunk kell. Utóvégre, ha rajta állana, talán azt is alkalmazná.

— Egyet akarok csak mondani még, fejezi be Miss Wallace a kétségkívül érdekes előadását. Azt, hogy egy new yorki leány minden lehet a világon, csak idealista nem. A férfiak az idealista életfelfogásból vajmi hamar kiábrándítják. Ha pedig már nem vagyunk idealisták és józanul látjuk a világot — éljünk ennek megfelelően.

Ez is álláspont!

A BUDA...
ilyenkor...
kai szűkebb...
emeltek fur...
tikus ivékbe...
keny, de az...
Az uccalámp...
lom és bará...
varva. Meg...
eal a hasán...
gariában: az...
ember. Ez...
veszi a nyar...
kiskocsmaiba

Egy hetfe...
latni, csak...
Budára. A...
messze a ha...
tós nap...
vasárnap...
emberek...
nak. Meg...
Ezenközben...
vér, láthat...
fehér vész...
egy nővel...
rácsolt, a...
lenáthatat...
szemeivel...
kandidat...
tónjai fe...
hogy a bu...
jak s hogy...
levő jól sz...
ajándéka...
ültek...
hogy mori...
deltek, am...
sem elegán...
férfi bizva...
dott volna...
par üve...
Cliquot-t...
látják, ez...
totta el...
nek. Azon...
bor kissé...
ize közös...
ahhoz, hogy...
göt helye...
nő vérvör...
fenyű gran...
selt, esip...
felesúsztat...
bébék. Har...
cipője feke...
két esukl...
gyémántok...
kony lánc...

Közben...
éles és fe...
dobolta. T...
már lehet...
volt. A s...
ég. A nő...
álmodoz...
A cigány...
kezdte a...
örfeumd...
die Liebe...
A nőt e...
csorította

BUDÁN :-: A "Vasárnap" számára, írta: Somlyó Zoltán

A BUDAI uccák romantikája mindig aktuális ilyenkor nyáron. A köcsüt a pestinél sokkal szűkebb, kedves gránitkövekkel van burkolva, amelyek furcsa játékos cikk-cakkban és fantasztikus ívekben szaladnak. A gyalogjáró is keskeny, de az emberek barátságosan térnek ki. Az uccalámpák diszkréték, mintha csak a nyugalom és barátság békeflórájával volnának becsavarva. Meg — részeg embert, vastag aranyláncal a hasán, pirosos nyakkendővel, de cugos bagariában: azt is már csak Budán láthat a pesti ember. Ez is valami, ha az ember komolyan veszi a nyarat és az életet és jól enni is budai kisköcsökben lehet csak.

Egy hétfőn mindez eszembe jutott. Nem mulatni, csak vacsorázni átmentem egy propelleren Budára. A lánchídi propellerállomástól nem messze a báránymenyasszony. Hétfő nem mulatós nap, — mondja a pincér — vasárnap kimulatják magukat az emberek és keddig nyugton vannak. Megrendeltem a vacsorát. Ezenközben egy pár érkezett. Kövér, láthatóan jól szituált ur, fehér vászonban, evikkrel és egy nővel. A nő bájos volt: rácsolt, ami némely nőknek ellenállhatatlan bájút kölcsönöz és szemével folyton a fületöve mögé kanditott: mogyoró nagyságu butónjai felé. Meglátszott rajta, hogy a butonok ujjak s hogy a jelenlevő jól szituált ur ajándékai. Mellettem ültek, hallottam, hogy móri bort rendeltek, ami esepet sem elegáns. Az a férfi bizvást ki tudott volna fizetni pár üveg Venoe Cliquot-t is. De, ugy látszik, ezt nem tartotta elég előkelőnek. Azonban a móri bor kissé savanykás íze közönséges volt ahhoz, hogy a pezsgőt helyettesítse. A nő vérvörös, selyemfényű granadiszt viselt, esipő aaltt raffolva, elül szalaggal, szintén feleszuszatva, mint a mai öregek ifjúkorában a bébék. Harisnyája is vérvörös volt, de selyem és cipője fekete lakk, főt gyöngylepkékkel. Mindkét csuklóján karperecek, némelyik ujján nagy gyémántok. A szive fölött arany kampóskán vékony láncan ezüstbe foglalt monokli fityegett.

Közben a cigány a Gésából játszott és a nő éles és fénylő körmeivel a taktust az asztalra dobolta. Teljes odaadással és élvezettel. Ekkor már lehattunk a kertben vagy heten. Kilenc óra volt. A sűrű fák között leirhatatlan kék volt az ég. A nő egykedvűen nézte a sötét-kék eget és álmodozó hangon barna sert rendelt.

A cigány tűzbe jött és örült taktusiramban kezdte a Pesten oly közkedvelté vált német orfeumdalt: "In der Nacht, in der Nacht, wenn die Liebe erwacht..."

A nőt ez láthatóan felvillanyozta, füttyre esücsörítették vékony ajkát. Valahol a sötétben

valaki tényleg füttyülte a dalt és kevéske fantáziával nézve a vörös selymü nő édesen összecücsörített száját, azt lehetett hinni, hogy ő füttyül.

Az előtérben egyetlen vendég ült. Imént érkezett. A cigány alázattal hajolt meg előtte és abbahagyta a primet. A vendég remekbe szabott szakettben volt, diszkrét és izléses eleganciával öltözve, hozzám háttal. Magas volt, szőke, egész lényében előkelő és öntudatos. Érkezése után öt perccel már ott állt előtte a pezsgő a fémlábu hűtőben.

A nő és a kövér ur unottan beszélgettek. A tőzsdéről, valami új papírról, amelyet még csak a napokban fognak bevezetni s amelyből venni kellene néhány kötetet, mert augusztusra a négy-szeresére fog felmenni. Nagy hozzáértéssel beszélt a poeakos ember, elősorolt aztán még egész tucat különféle fajtájú papírt, majd tőkeemelé-

gy felpillantatra a pezsgő vendég felé. Mint amikor két csillag lesi egymást és közben reszkette fénylenek.

A pezsgős ur minden kortynál a szive felé emelte kissé a poharát. Mélyen ivott, de oly nyugalommal, a hogy már csupán a budai fiatal emberek tudnak, akik vagy a minisztériumban, vagy más éféle pályán működnek.

Jobbkeze kisujján valami nagyköves vastag gyűrű tündökölt.

A pezsgőt úgy hordták eléje, mint faról a meggyet a kosárba. Mégis nem volt egyetlen mozdulata, amely idegesebb, bizonytalanabb, kevésbé akkurátus lett volna az illőnél. Azután feketét hozatott. De megparancsolta a pincérnek, hogy egy kis vaniliát is tegyenek belé.

A cigány a "Szép asszonynak kurizálok" című nótát hozta. A nő boldogan mosolygott, mint akinek a kedvenc nótáját játszik. Amikor a cigány abbahagyta, a pezsgős ur odaintette a primást, leültette maga mellé, kocintott vele. S amikor a zene újra rákezdte, újra csak a "Szép asszonynak kurizálok" dallama rezdült a kerti lámpák közé. Mindez jól látta mindenki. A kövér ur kivételével.

Egy budai igaz ur mulatott. És egy igaz pesti nő szerelmes lett. Sok pezsgő fogyott, hétfő volt, a fáradtság napja. A cigány ezt mondhatta magában:

—Ez a hét jól kezdődik!

A nő azt gondolhatta: Szeretem!...

A mulató ur pedig fizetett. És féltizenegykor távozott. A primás és a nő nedves tekintete az alacsony kapuig kísérték...

sekről, valirizációról magyarázgatott, de mindez nem nagyon érdekelt a hölgyt. Most a férfi széles gesztussal felemelte a nő szép kezét és megcsókolta. A nő ekkor azonban kiitta az egész pohár barna sert és a hab ott fodrosodott az ajkán.

Szép volt.

Ebben a pillanatban a magában ülő, pezsgős vendég, aki valahogy észrevette a nőt, a helyiségben az egyetlen, roppant diszkrét mozdulattal megváltoztatta a helyét, maga alatt megfordítván a széket s így szembe került mindnyájunkkal. Csak addig tartott, amennyi idő az elragadtatás kis sikolyához kell — a nőnek és a pezsgős urnak tekintete összehajolt s a következő pillanatban már mindketten mélyen a tányérjukba sütötték szemüket.

A nő arca föllángolt. A homlokáig elpirosodott, ajkát harapdálta és ki-mondhatatlan szivességgel tekintett a cigányprimásra, szinte barátságos farkasszemet nézett vele. S aztán még

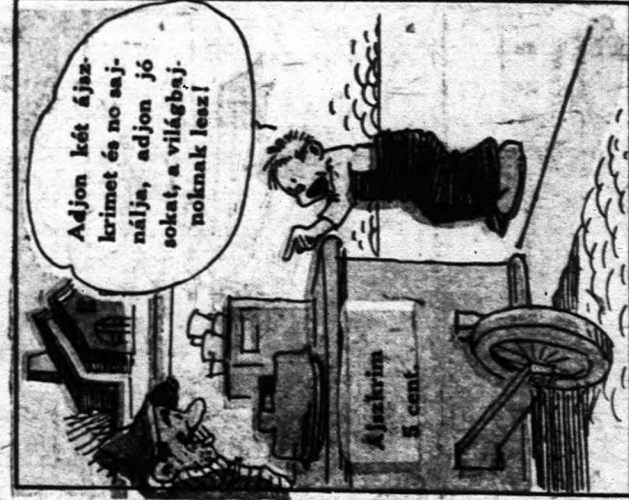

A VASARNAP NAGY HUMOROS OLDALA Rajzolta: Gene Byrnes

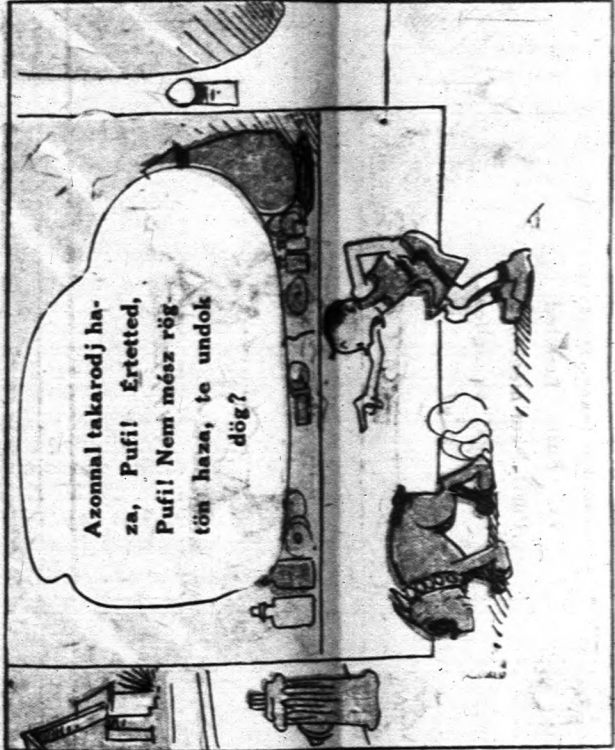

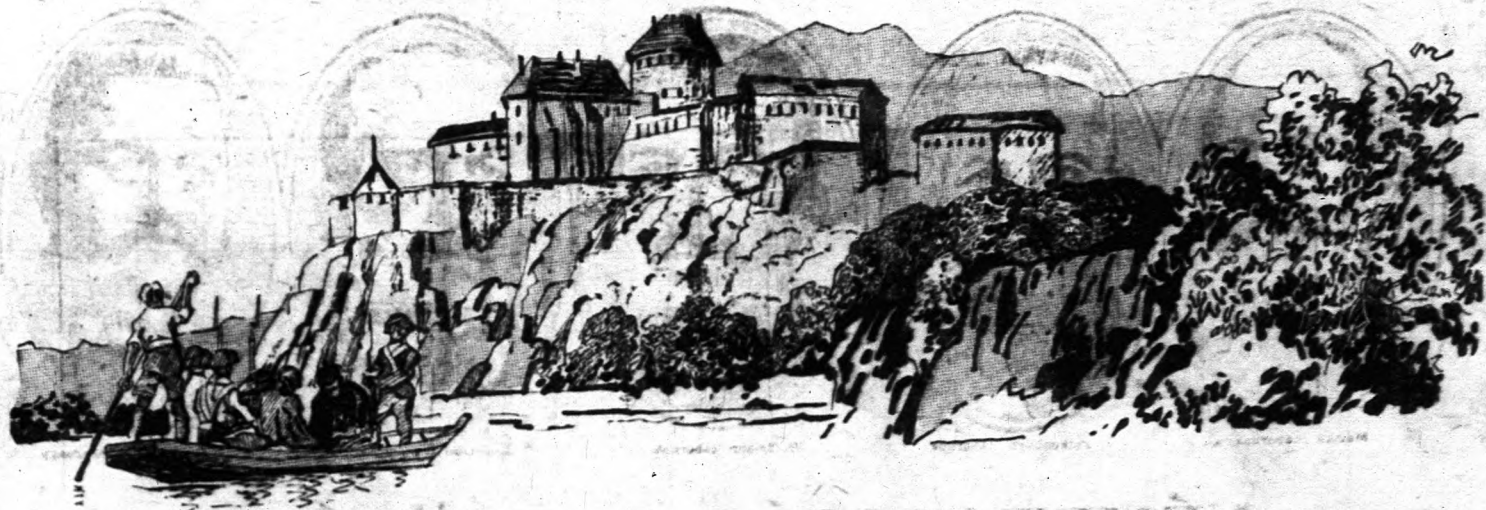
**Csintalan Peti
& Kalandjai**

Megkezdődik a nagy futóverseny!
Vereeny Csintalan Peti és Vilám Matyi és közt, a világbajnokságot.
Start: a kámpa központnál. Félóra végig az utas.
A győztes díja: két sáskárna.
Kárász Gyuri elindult megvenni a díjakat.

Mamuskám, drága aranyos, nem vihetem ki most a Puffit sétálni, — mert részt kell vennem a világbajnokságban.

A BÖRTÖN ÉS A HALÁL

A "Vasárnap" számára, írta: Tamás Ernő

NAGY, sötét árnyak borultak össze előtte azon az estén, mikor társaival felkisérték a szuronyosok a kufsteini vár durva kilépesójén. Minden olyan sejtelmes és különös volt abban a szörnyű tiroli várban, csupa misztikum lehelt elbűk. Hosszu, sötétben titkosan elforduló folyósokon mentek és szűk csigalépcsők vezettek rejtelmes helyek felé. Lassu, tompa dübörgéssel nyitak föl a nehéz vasajtók a némán meredő lezártak közül.

Mind más cellába került, előtte vitték társaikat, a vers és a felvilágosodás szerelmeseit a börtönbe. Utolsónak ő maradt, Baesányi. Még hallotta a sötétből titokzatosan eszterenni a bilincseket, mikor belépett a fekete rejtelmbe és becsattant mögötte a börtönajtó.

Sejtelmes volt az első éjszaka. Gyászszíni, temető és sírgödörös hangulatu homálya, különösen esörrentek a bilincsek és hajnalelőtti kéklésre zárt csak álmra fáradt pillája a rab költőnek.

Reggelre eloszlottak az árnyak és lehullt a titokpalást a rejtelmes celláról, a börtön misztikuma is világosra derült a napvilággal, mint a bűné az elkövetéssel.

Baesányi társaira gondolt, Szentjóbira és Verseghyre, a kassai szép napokra és merész lendületekre, amikor éppen ugy feketén és ezüstöskéken nyílt elbűk szédítő illatával a misztikum virága a szabadkőműves páholyba léptek, mint most, a börtönajtó tárulásakor. Biborosan égő és vérpiro-

san virító színekben rózsállott és pünkösödött a lelke a felvilágosodás kelő napja elé és zengtek a lélek szárnyain szálló versek, a forradalmi zöngések és bátor, dallamos szavak, amelyek beleölték az Új Szent Káté szerzetesei közé.

Messze, bus Magyarországon véres lett a budai mező és elégett a Káté és tilos Martinovics testvéreinek riogató neve. És elzárták az utakat oda, vizsgálta a zalai földre, a budai utcákba, mert elborult a megvilágosító nap világossága feléjük.

Lassan, esigamászásban kinlódta előre a napok, a börtönévek néma és magányos napjai az emberek közül kiüzött és egyedültségbe bezárt élet hetei, hónapjai a börtönös várban.

Álmai rózsállottak csak a pirkadati ég alól a lelke elé és ölébe ölekezett a rózsaszín káprázat büvölő, ezüstös virágu köpenyekben. Álmodott a lehetetlenről, a kivert, üldözött, bebörtönözött költő rajongó szerelmével az ismeretlen nőről, a csodálatos asszonyról, ki jövel, hogy megfestesüljön számára az álm.

Az ismeretlen álmalak kulcsolódott a karjába akkor is, hogy csuklójáról leoldódott padlóra zörrenve a bilincse és az esti szellő fanyar mámorában mellét dobogtatta a szabadság öröme.

Sötét sorompó: szigoru tilalom, bélyegezett multból gyökérző tiltás elzárta az utat előre Buda felé, vissza, haza, a gyászfátolosan bus Magyarországi földjére.

Bécsbe kanyarodott az üldözöttnek utja, nyomorba, gyötrelembe és elvonatkozásba az életet örömrivalgón élő boldogok közül. Csak azokon a napokon derengett fény a szemébe, mikor a festő-írókkal tölthetett néha-néha egy pár kellemes órát és beszélt velük irodalomról, versről. Legalább beszélt a költészetéről, amelynek ere elveszett a siralmas szegénység vergődő napjaiban.

A költő már hullónak érezte dult életét és elkészült talán a Balzac által legfelségesebbnek glóriázott öngyilkossági módra: a züllésre, mikor az élet a sors vadul forgó lendítőkerekével odahullatta lelke ölébe a csodát.

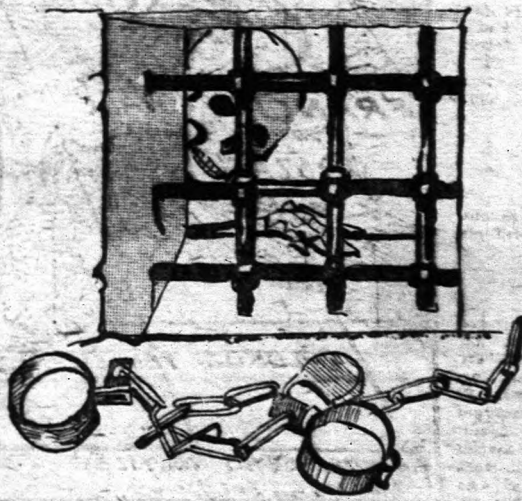
Sohasem égtek oly tüzipirosan a rózsák és sohasem aranylott oly sugarasan a nap, mint azon a nyáron és abban a parkban, mikor a messze utak vert esavargója, kergett, üzött énekese megbecsülni csodálta az álm lehetetlenségét.

Kacajos vidámság köboldjai hentergöztek a gyepen és társaság ünnepieskedő zaja muzsikált a fák lombjai mögöl, mikor

a virágszegett faszorban karjába ölelte Gabriellát, az isteni költőnőt, Bécs ünnepelt Baumberg Gabrielláját. A galileai emberek sem csodálhattak nagyszerűbb csodákat, mint a szegény, mellözött magyar poeta, mikor a ragyogó ruhákban pompázó gazdag férfiak gögös scregéből a halkán dalolót, a szegényt, a zengőszayu senkit emelte mindenévé a bécsi Sapho.

Szédületek virágos hintáján nem soká himbálhattott a lelkük öröme, mert a gonoszság farkasfogakat vicoritva tört reájuk. Gáncot vetettek az irigyek, mérges nyált fujtak feléjük a vigyorgó vénék és farkasvermeket ástak, csapdákat vetettek a mellözött hiu fiuk. Hajszolta a küzdelem az álmódok hevesen dobogó, piros-meleget szívet, mégis hősen, bizón, feledőn egymás mellé álltak egész életre igazán.

S reájuk kacagott minden öröme boldog gyönyöre a mindig megújuló nyáron, újra tüzesen pirosodtak a rózsák a kertben és sugarasan aranylott a nap, glóriás fejük fölébe, de tragikus eleve elvégezése az igazak életének megvilágosodott lelkükbe beleárnyékozta a felszabadultak, a bátorléptűek mindig eshetőségét, szomorú sorsa jutalmát: a börtönt és a halált.

OTTO VON HOPF
nemes hadvezér
dorff tábornok
három esztendőn
vezérkari főnöke
Litoysknál megkötö
mann Voniat"
jelezte, cikket írt
miért vesztette
felhözza mindazok
hadvezetéség a há
zt okozták, hogy
vedtek "az elve
tábornok cikke a
A nagy hadj
készítette el. A
központi hatalmak
hogy ellenállhatat
got, mielőtt még
a hadit mozgósít
lényege az volt, h
az ellenség balsz
formálisan védtel
franciák erre a sz
a felső Rajnához,
nyeihez voval vis
utóbbi lehetősége
teljesen figyelme
voltak a maga ok
igy cselekedett. K
esetben a frap
ringiát, aminek a
francia nép lelke
zására.

Az elmulasztó

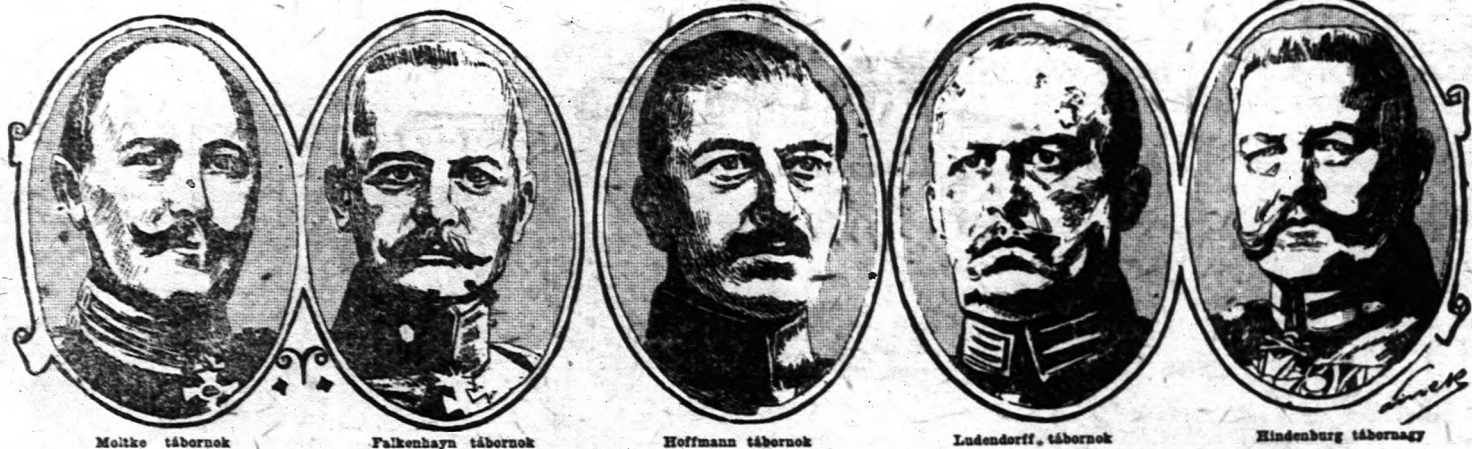
Ha ezt el lehet
kül, hogy ezzel a
lett volna áldozat
volna. Es meg is
a német jobbszár
szór a balszárny
cia támadás meg
átvitték volna ö
tési helyükre.

Azonban a na
erősítette kellőké
Schlieffen terve
hagyott a balszár
sereggel Elzászban
Mosellenél kísértel

Mindzek a bo
katasztrófát, am
Moltke utódjának
hadakat továbbra
még ekkor is lehet
hogy a balszárny
a jobbszárnyra, ah
az offenzívát. Ge
parancsnoka tén
ajánlotta ezt a t
hayennek; azonban
tük el az ajánlat
nak, hogy letettek
féle terv végrehaj
ezt a tévedést a
ranesknoksg terhé
amely, ugy látsz
totta magát elég
ujabb offenzíva
Azonban ez esetbe
lett volna töreked
támadások főszin
len átvesse a ke
nalra. A háboru
ugyanis ezen a t
volt ki ellen inté
dást, azonban az
köben felsorakozt
rövid idő kérdése
az, hogy mikor fo
ni a támadás fut
nemsokára el is
ujabb alkalmat ad
ténykedésre.

A lengyelországi botlás.

A német hadak
lása Varso előtt a
jén újabb alkalm
orosoknak akcióra
helyzet válságos
oros front ment
fenyegetett a tá
delme. Ekkor kö
dendorff Falken
hogy külön par
vezzen ki a kelet
a császár erre
nevezte ki, aki
kari főnöknek
tette meg. A had
hogy a balszárny
előrenyomuló orosz

NÉMETORSZÁG BAKLÖVÉSEI

Miért veszítették el a császár hadvezérei a világháborút

OTTO VON HOFFMANN német tábornok, a volt hírneves hadvezérek egyik legkiválóbbika, aki Ludendorff tábornoknak egyik legbizalmasabb embere, aki három esztendőn keresztül az oroszországi német hadak vezérkari főnöke volt, aki a híres orosz békét Brest Litovsknál megkötötte, megjelölve a híressé vált "Hoffmann Vonalat", amely vonal Oroszország új határait jelezte, ekkor írt arról, hogy Németország hogyan és miért veszítette el a világháborút. Az alábbi cikk felhozza mindazokat a botlásokat, amelyeket a német hadvezetés a hadjárat során elkövetett és amelyek azt okozták, hogy a központi hatalmak vereséget szenvedtek "az elvesztett alkalmak" háborújában. A tábornok ekkor a többek között ezeket hozza fel:

A nagy hadjárat eredeti terveit Schlieffen gróf készítette el. Az alapja az volt, hogy a háborút a központi hatalmak még 1914-ben megnyerjék olyképen, hogy ellenállhatatlan támadással leverik Franciaországot, mielőtt még Oroszországnak ideje lenne arra, hogy a hadait mozgósíthassa és felvonulathassa. A terv lényege az volt, hogy csaknem az egész német haderőt az ellenség balszárnyára vetik, a német jobbszárnyat formálisan védtelenül hagyják. Amennyiben pedig a franciák erre a szárnyra vetnék magukat, ez a szárny a felső Rajnához, a Metz Strassburg vonal erődtípusaihoz vonul vissza. Azonban szerencsétlenség az utóbbi lehetőségeket a terv végleges elkészítésekor teljesen figyelmen kívül hagyták. Valószínű, hogy meg voltak a maga okai annak, hogy a német nagyvezérkar így cselekedett. Különösen attól féltek, hogy ebben az esetben a franciák azonnal megszállják Elzász Lotharingiát, aminek azután nagy hatása lehetett volna a francia nép lelkesedésére és harci készségének fokozására.

Az elmulasztott alkalom.

Ha ezt el lehetett volna kerülni valamiképen, anélkül, hogy ezzel a Schlieffen féle terv lényegét fel kellett volna áldoznia, ez nagyon gyakorlati dolog lett volna. Es meg is lehetett volna csinálni olyképen, hogy a német jobbszárny részére tervezett csapatokat először a balszárnyra vezényelték volna az esetleges francia támadás megsemmisítésére, azután pedig azonnal átvitték volna őket a jobbszárnyra az eredeti rendeltetési helyükre.

Azonban a nagyvezérkar nemesak, hogy meg nem erősítette kellőképpen a jobbszárnyat úgy, ahogyan azt Schlieffen terve előírta, hanem állandóan erős hadakat hagyott a balszárnyon, ott a hatodik és hetedik hadsereggel Elzászban offenzívát is csináltott és a felső Mosellénél kísérte meg áttörni a francia hárévonalat.

Mind ezek a botlások eredményezték azután a marnei katasztrófát, amely után Falkenhayn tábornoknak, Moltke utódjának maradt az a feladat, hogy a német hadakat továbbra irányítsa. Az én nézetem az, hogy még ekkor is lehetett volna a dolgon olyképen segíteni, hogy a balszárnyról tíz hadtestet átvényelték volna a jobbszárnyra, ahol azok nyomban újból fölvetették volna az offenzívát. Groner tábornok, a katonai szállítások parancsnoka tényleg erősen ajánlotta ezt a tervet Falkenhaynnek, azonban nem fogadták el az ajánlatot, jeleül annak, hogy letettek a Schlieffen féle terv végrehajtásáról. Es ezt a tévedést a második parancsnokság terhére lehet írni, amely, úgy látszik, nem tartotta magát elég erősnek az újabb offenzíva felvételéhez. Azonban ez esetben arra kellett volna törekednie, hogy a támadások főszínhelyét hirtelen átvésse a keleti hárévonatra. A háboru első heteiben ugyanis ezen a fronton nem volt ki ellen intézni a támadást, azonban az orosz hadak közben felsorakoztak és csak rövid idő kérdéseinek látáztott az, hogy mikor fogják felvenni a támadás fonálát. Es ez nemsokára el is érkezett és újabb alkalmat adott a döntő ténykedésre.

A lengyelországi botlás.

A német hadak visszavonulása Varso előtt a háboru elején újabb alkalmat adott az oroszoknak akcióra. A német helyzet válságos volt. Az orosz front mentén mindenütt fenyegetett a támadás veszedelem. Ekkor követelte Ludendorff Falkenhayntól azt, hogy külön parancsnokot nevezzen ki a keleti frontra. Es a császár erre Hindenburgot nevezte ki, aki mellé vezérkari főnöknek Ludendorffot tette meg. A haditerv az volt, hogy a balszárnyunkkal az előrenyomuló orosz hadak jobb

A német hadvezetés öt nagy botlása

A térkép feltünteteli azt az öt pontot, ahol a német hadvezetés Hoffmann szerint a következő öt botlást követte el:

1. **MARNE.** Moltke elmulasztotta kellőképpen megerősíteni a német jobbszárnyat és ezért Kluck nem tudta áttörni a vonalat és nem tudott eljutni Párisba, illetve a csatornához.
2. **LENGYELORSZÁG.** Falkenhayn nem adott elegendő számú csapatokat, hogy az 1914-iki oroszországi győzelmet döntően kihasználhassák.
3. **SZALONIKAI.** A fővezetés nem engedte meg döntővé tenni a szerbiai offenzívát és Szalonikát elfoglalását.
4. **OLASZORSZÁG.** Nem adtak elegendő csapaterekségeket az osztrák-magyar csapatoknak, hogy a sikereket kihasználhassák.
5. **RIGA.** Nem engedték meg döntő jelentőségű támadást a rigai hídfő ellen.

szárnyát bekerítsük. Es Ludendorff könyörgött a hadvezetésnek, hogy küldjön csapaterekségeket a keleti frontra és inkább hagyja abba az offenzívát az ypresi vonalon. Meg is ígérték, azonban bizonytalan időre, úgy, hogy a hadműveleteket a rendelkezésre állott haderővel kellett megkezdenünk. Es ennek dacára is oly sikerrel operáltunk, hogy egy két hadtesttel nagyon könnyen elfoglalhattuk volna Varso és a varsoi vasutakat, az orosz hadsereg főelemezési vonalát.

En magam szinte térdelőn kértem Tappan erdeest, a hadművelési osztály főnökét, hogy legalább két póthadtestet küldjenek. A válasz tagadó volt.

Az akkor déllengyelországi hadműveletek nézetem szerint a háboru legszebb hadtényei voltak, amelyek a tannenbergi győzelemben csúszosodtak ki. Es a legfelsőbb hadvezetés haborúja megakadályozta azt, hogy döntő legyen ez a győzelem, olyan, amely a békét a célra biztosította volna.

Es később elkövetkezett azután, hogy az orosz hadak döntő csapással fenyegettek az osztrák-magyar hárévonalat. Ha ezt engedjük volna, az oroszok döntő csapása egyszerűen véget vetett volna az osztrák-magyar szövetségünknek. Meg kellett akadályoznunk újabb áldozatokat. Ez az áldozat is elmaradhatott volna, ha előzően a lengyelországi diadalt teljesen kihasználhattuk volna.

Újabb nagy botlások.

Es a fenti helyzet újra meg újra megismétlődött. Tervek készülték el, amelyek végrehajtása esetén egyes frontokon aránylag csekély áldozattal döntő jelentőségű diadalt arathattunk volna. Ezeket a terveket nem valósították meg. Amikor azután az ellenség támadott

a kérdéses pontokon, mégis csak nagyobb haderőt kellett odavetni, mint a mi támadásunkhoz tervezve volt, azzal a különbséggel, hogy ilyenképen nem érthették el azt a döntő diadalt, amelyet a mi offenzívák esetén elérhettünk volna.

Szinte érthetetlen Falkenhayn álláspontja, aki nem engedte meg azt, hogy az 1915-iki szerbiai offenzívát olyképen használjuk ki, hogy elfoglaljuk Szalonikát. Nem volt igaza Falkenhaynnek abban, hogy ez a terv gyakorlatilag nem lett volna kivihető. A görög semlegesség kérdése sem jöhetett szóba, mert azt a szövetségesek már megsértették akkor, amikor Szalonikában csapatokat tettek partra. Ha ezeket az ántántsapatokat akkor a tengerbe kergettük volna, Görögország állásfoglalása pillanatra sem lehetett volna kétséges.

Ily körülmények között a szövetségesek feltétlenül abbahagyták volna a tervezett hadjáratukat Bulgária ellen és a bolgár csapatok máshol lehettek volna felhasználhatók. Ezeket Románia ellen lehetett volna felvonultatni. Azonban ezt az alkalmat is elmulasztották, aminek következtében állandóan csapatokat kellett tartanunk Macedoniában is, amely botlás lehetővé tette azt, hogy az ellenség végül is megadásra kényszerítse a bolgár szövetségesünket.

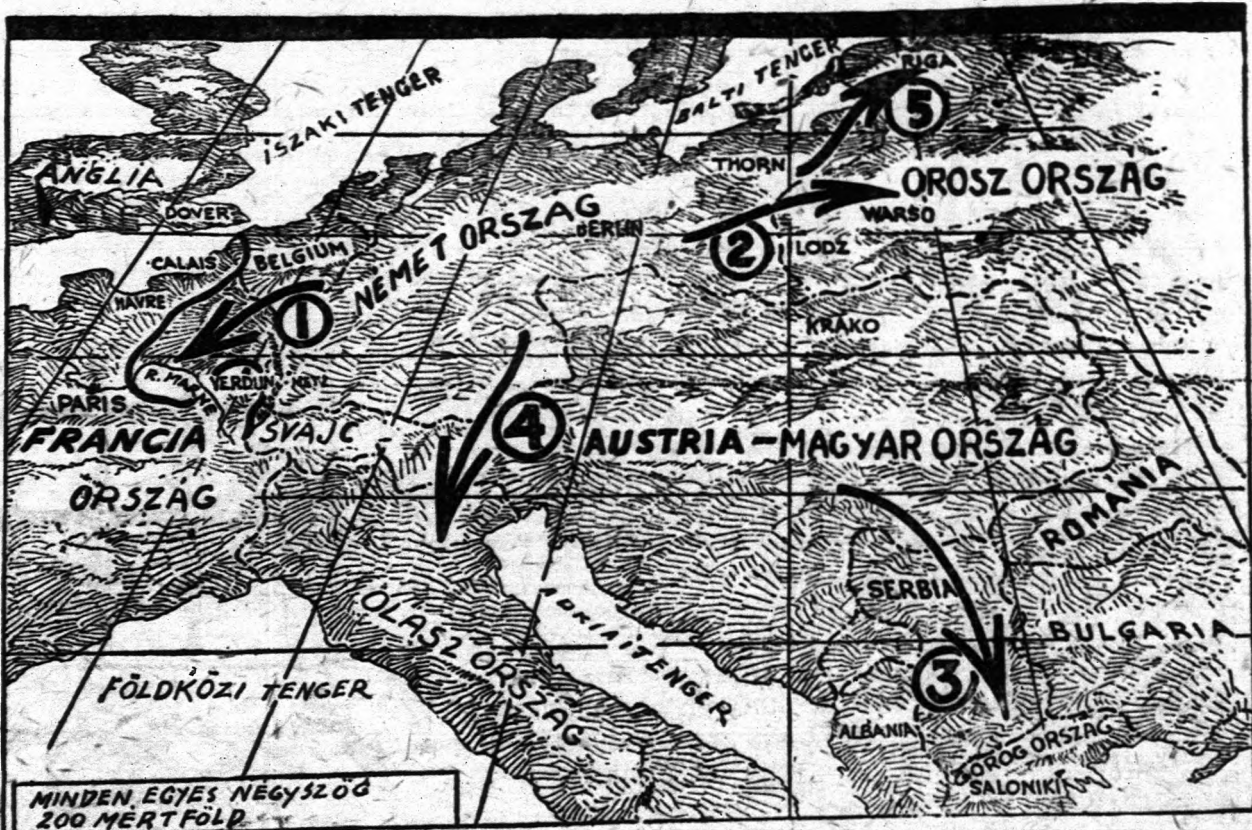
Közben 1915-ben nem történt döntő jelentőségű győzelem, azonban minden vonalon nagyszerűen tartottuk magunkat. Ekkor vetődött fel Falkenhayn részéről az a szerencsétlen gondolat, hogy a francia vonalon, egyetlen ponton, a legerősebben, Verdunnál kísérje meg az áttörést és a diadalt. En részéről ennek ellene voltam, mert kivihetetlennek tartottam. Es mi történt? Az, hogy az ellenség nagy veszteségeket szenvedett ugyan, azonban a mi veszteségeink sem voltak sokkita kisebbek, anélkül, hogy a hadjáratot sikerre vihették volna. A német támadásra az ellenség más pontokon, vonalakon felett támadással. Az olaszok újabb támadásba kezdtek az Isonzánál és az oroszok is megkezdtek az 1916-iki óriási offenzívájukat.

A rigai botlás.

Eme támadások ellensúlyozására a keleti hadak főparancsnoka döntő támadást tervezett a rigai hídfő ellen, amely az ő részéről az egész hadvonal legerősebb pontja volt, miért is Riga elfoglalása szokatlanul nagy fontossággal bírt volna. Amikor márciusban a császár meglátogatta a kovói frontot, a parancsnok eléje terjesztette a vonatkozó terveket, azzal, hogy hat hadtestnyi csapatereksítésre lenne szüksége. A császár kénytelen volt a tervet visszautasítani, mert Falkenhayn kijelentette, hogy a csapatokra a nyugati harctéren van szükség.

Es ekkor jött az újabb nagy orosz támadás délen az osztrák front ellen, amely csaknem teljesen diadalt aratott. Közbe kellett vetnünk magunkat és újabb csapatokat felhasználnunk. Már pedig ez eikerülhető lett volna, ha Riga ellen a tervezett támadást megkezdjük.

Felhozta végül a tábornok azt is, hogy nagyon nagy baj volt az osztrák csapatok teljes megbízhatatlansága, akikre, ha magukra hagyták őket, sohasem lehetett teljesen számítani.

MINDEN EGYES NEGYSZÖG 200 MERTFÖLD

ÉVA

A "Vasárnap" számára,
irta: Gellért Mária

BEHUZÓDOTT a koezi sarkába, az állát hozányomta a nyakát ölelő puha prémhez és kábultan, ragyogó szemmel gondolt vissza a színházra.

Nem az előadásra; már alig emlékezett rá, hogy milyen darabot játszottak és kik voltak a szereplő színészek.

Egy férfire gondolt, olyan mámoros, boldog diadalérzettel, amely már nagyon hasonlított szerelemhez.

Eva asszony volt s a férfi, akin álmodozott, nem volt az ura.

A gazdag és szép hölgy azok közé a tisztességes, sőt szigorú női lények közé tartozott, akik egy szerelmi viszonyt még a leghalványabb gondolatát is visszautasítják; ennek ellenében semmit sem látott abban, ha valaki ötször egymásután is megy férjhez. A válópórt úgy tekintette, mint valami modern kényelmi berendezést, amely megkönnyíti és kellemesebbé teszi az ember életét, akárcsak a villanyvilágítás vagy az autómobil.

A helyzet tehát most olyan veszedelmes kezdett lenni az urára nézve, mint hajdan — ezelőtt öt esztendővel — a papára nézve volt, aki, állítása szerint, sokkal megfelelőbb emberbe szeretett volna bele az ő helyében.

Eppen úgy történt akkor is minden.

Először fölfedezte az urának rokonszenves megjelenését, aztán a rokonszenves lelkét. S miután megállapította, hogy olyan férfi, akibe hajlandó volna beleszeretni, egy érdekes, izgató és szép társasjátékba kezdett vele, amely rányerve szinte a szerelmet jelentette.

Azoknak a hódolatára semmit sem adott, akik nem tetszettek neki. Untatták. Nem törődött velük.

De ha aztán valakivel törődni kezdett, annál jobban lángra éledt a lelkében a gyerekes női szenvedély: van egy pompás játékszerem, ó, mennyire örülök neki, alig várom, hogy szétszedhessem és megnézzem mi van hát benne...

— Lám — gondolta legelőször — ő tetszik nekem. Vajjon én tetzem-e neki?

Amikor megtudta, hogy igen, ez nem csak a szerelem szempontjából esett jól a szívének, hanem azért is, mert felelet volt egy kérdésére.

Aztán azt gondolta:

— Bizonyára nagyon boldoggá tenném, ha hozzámennék...

Kifogyhatatlan volt annak az elképzelésében, hogy milyen boldoggá tenné. Úgy próbálgatta rá a boldogság különböző képeit, mint a gyerek a bábujára különféle ruháit.

Aztán a felesége lett. A legteljesebb mértékben feleletet kapott minden kérdésére. Most

már tudta, hogy nagyon szeretik, hogy olyan boldoggá teszi az urát, amennyire csak lehetséges és hogy a szerelem akkor is ott van, amikor már kérdezni való nincsen többé.

Eva asszonynak később mégis kezdtek hiányozni ezek a kérdések. Úgy, személytelenül, most már önmagukban véve.

Az ura olyan hűséges, törekvő, elsőrangú, ideális mintaférj lett, hogy a papa újabb állítása szerint, Eva nem is szerethetett volna bele megfelelőbb emberbe.

Sohasem kellett azt kérdeznie magát: meddig is fog ez így tartani? Meddig fog így szeretni az uram?

Az ura reménytelenül hűséges volt.

Úgy, hogy egyszer Eva asszony magától találta megkérdezni: meddig is fog ez így tartani, meddig fogom szeretni az uramat?

S rögtön azt is megállapította, hogy az ördög menthetetlenül a falra van festve.

Később találkozik egy férfivel és rémülten vette észre lelkében ezt a kérdést:

— Mi lenne, ha én ebbe beleszeretnék? De akkoriban divatos volt a józanész és elmult minden veszedelem tőle.

Két év múlva egy másikkal találkozott — csak azokat vette tudomásul, akik érdekelték — s akkor már így kérdezte:

— Mi lenne, ha belém találna szeretni?

Ez a kérdés a másiknál is izgatóbbnak tetszett.

S mert kitűnő szakácsnője volt, gyermeke pedig egy sem, most már nem tudott lemondani arról, hogy feleletet ne kapjon a föltevésére.

Végre eljutott a mai színházi estéhez.

Mintha leányá fiatalodott volna vissza, aki tele van remegő várakozással.

Ez az élet egyetlen igaz szépsége: kíváncsivá lenni és kíváncsivá tenni egy másik szívet.

Kíváncsivá lenni, hogy vajjon melyik ruhánkban tetszünk neki a legjobban, vajjon igazán szerelem ez nála vagy csupán játék, vajjon tud-e aludni, ha hazamegy és vajjon boldog volt-e a mai estén?

S tudni, hogy a másik szív is kérdez, mindazt tudni szeretné, amit mi... Milyen pompás dolog ez, mint valami nagyszerű szomszúság, amely mögött egy nagy pohár friss víz várakozik — az a pillanat, amikor majd mindenre megjön a felelet.

Azért volt olyan boldog és diadalmas, mert ezt a pohár friss vizet ma érezte meg. Ma érezte meg, hogy a férfi most már egészen az ővé és abban a pillanatban találja meg minden kérdésére a felelet, amelyik pillanatban akarja.

Elhatározta, hogy azt fogja legelőször megkérdezni tőle: mit gondolt ma este, mikor elváltak a színház előtt?

— Bizonyára szépet és pompásat kellett gondolnia, mert az arca csupa ragyogás volt és csupa szenvedély.

Ugyanez — véletlenül vagy nem véletlenül? — eszébe jutott, hogy az ura is adós még neki egy felelettel. Egy hasonló pillanat volt az ő szerelmükben is — amikor először bucsuztak csók után — amelynek a képét tisztán szerette volna látni a lelkén. De csodálatosképpen mindekszeig megelégedett arról, hogy megkérdezze, mit gondolt, a mikor elváltak. Pedig akkor az urának volt olyan szépen titokzatos az arca s az ő szíve olyan ragyogóan kíváncsi.

Megkérdezze ma este? De van-e most már valami értelme.

Nem, semmi értelme sincsen többé.

Most már a másikat szereti — ki parancsolhat a szívének?... Hogy ő másba lett szerelmes ez ép olyan véletlen a sorstól, mint az ura részéről az, hogy hűségesen ugyanaz maradt.

De a házasság elvégre nem lehet olyan, mint egy klastrom, ahová ha belép az ember

le kell mondania mindenről örökre. Képes lett volna azt várni el az urától, hogy azt mondja, mint valami papa: igazán örülök, hogy ilyen boldognak látlak...

Hiszen szeretett volna továbbra is a barátja maradni. Olyan gyöngéd volt hozzá mindég, olyan volt, mint egy nagy fa, amely alatt sohasem ázik meg az ember.

Egyszerre ellentétes érzelmekkel lett tele a szíve. Az urához lépett és megsimogatta a haját.

— Kedvesem — mondta hirtelen hozzáhalajolva — amint jöttem baza a színházból eszembe jutott, hogy te nekem még mindig adósom vagy egy felelettel. Mondd, mire gondoltál akkor, mikor legelőször csókoltuk meg egymást, aztán kezetszorítva elváltunk, de neked olyan csodálatosan ragyogott az arcod?...

A férfi csodálkozva nézett föl rá.

— Csacsiság, fiacskám — felelte mosolyogva. — Nevetséges dolog, ha egy ötszöndős férj mondja fennhangon azt, amit egy fiatal és újdonsült szerelmes az elragadtatott várakozás perceiben gondolt.

— Nagyon szépen kérek...

A férfi felvonta a vállát.

— Nos — mondta aztán ellágyuló hangon — valószínűen ismered Heinének ezt a versét: "Du bist wie eine Blume, so hold, und schön, und rein..." Ez jutott eszembe, amint visszafordulva — megegyezően megnéztelek: hogy olyan vagy, mint egy virág; egészen olyan, mint egy karcsú szaru szép fehér virág. És hogy az enyémnek kell lenned és az enyémnek kell maradnod, amíg csak élek...

Az asszony elgondolkozott.

— De most már nem látz virágnak, ugyebár? — emelte fel a fejét nevetve.

A férfi természetes hangon felelte:

— Mindég olyannak látlak, mint abban a pereben...

Az asszony elkomolyodott.

— Köszönöm — mondta aztán. — Nem is gondolhattál volna szebbet, olyasmit, amit akkor jobban vártam volna...

S érezte, hogy új szerelme ideges és nyugtalanító bizonytalanságba esap át.

A legközelebbi találkozáskor remegve tette föl a nagy kérdést a másik férfinak is:

— Mondja, mire gondolt, mikor elváltunk a multkor a színház előtt? Mire gondolt akkor este?

A férfi az első szempillantásban valami szép hazugságon gondolkodott. Aztán eszébe jutott, hogy a nők elvégre kiszámíthatatlanok és néha ép azzal lehet őket legjobban lebilincselni, ami a legkevésbé esik jól nekik.

Mosolyogva nézett szembe vele:

— Arra gondoltam, hogy maga egy kedves kis macska, aki próbálgatja a körmeit, hogy elég élesek-e még?...

Teóriája ezuttal nem vált be. Az asszony arca erre a vallomásra szinte megmerevedett.

— Akkor este csak ezt gondoltam — tette hozzá hirtelen és forrón — de ma már azt is, hogy nem tudok enélkül a gyönyörű és veszedelmes körmöcskével felfegyverzett asszony nélkül élni...

Eva nem hallgatott rá. Gyűlölte.

Ostobaság volna, ha elhagyná érte az urát. — Eva — hajlott hozzá a férfi — váljon el az urától és jöjjön velem... Elmegyünk valahová messze.

Eva egy pillanatig gondolkodott, aztán föl emelte a fejét fensőséges arccal nézett rá és felelte:

— Ó, az ember csak nem válhat el minden kis szerelemért az urától...

Mosolygott.

Igy... Ha csalódást okozott neki, ha elküldi és lemond róla, hagyjon legalább egy kis tüskét a szívében.

De aztán észrevette, hogy ez a mondás nem is a férfinak szól, hanem önmagának: Picit gunyosan, picit leköszentetően, picit megvetően mondta — sajátmagának mondta.

AKI

A VERSENYAUTÓ

óránként... mérföldet... a telefon... a rádió... meg egy-két ilyen... nál belekavarodik... és nem fogunk többé...

A ló... Ez az... hol van? Ez az... bennünket ragad... elajultató kocsizab... A ló... van... szörvényszerűen, ha... herkokcsikat buznak... pipázik felettük a... Vannak még... Vannak még lovák... mokon csodálkozva... többet már nem... góru gépek hajtana... Sportolnak... Baseballt néznek... nak. Részt vesz-e... ahogy régekte részt... még mindig egy... volt? Kérdés. Mit... ahogy vannak.

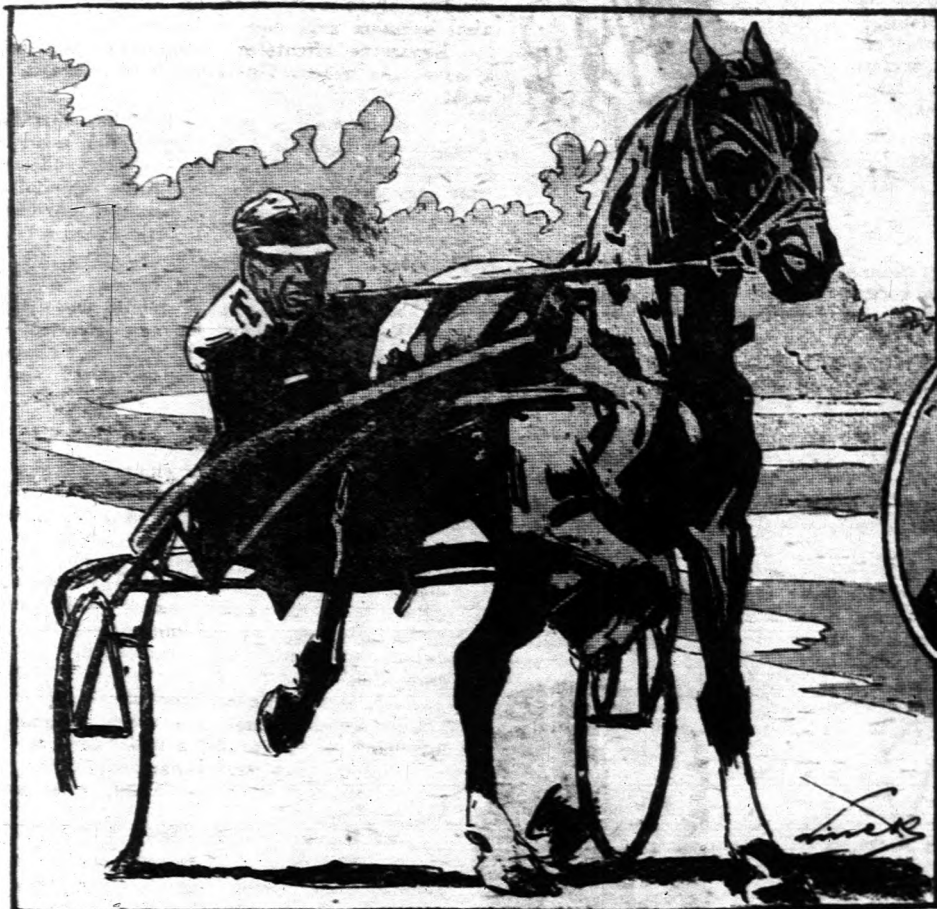
Mi amerikaiak... szász faj kapcsolata... ló pedig minket, a... dekel — az óhaza... csán. Múltán kérd... kedves és jó állat... tósága a "standing... Mikor ezt a... azonnal a két füve... ahol még ma is, fa... senyző galopp lovak... S egy kis élme... a "Hoosier" állam... rikai lósport tradic... őzik, mintha verset... meg rádió, meg is... mány sose lett volna...

Indiana, meg... egy kicsit. Pusztán... távozik ebből a fut... nem neki való, de... az országban sport... akik a ló tradíciót fe...

Mindez pedig... fotográfia egy lovak... hívják. Ugető ló. A... ügetelő, amely... visel diszül az igaz... emlegetik: a ló, az... Ennek a jelző... zata. Ez a magyar... Single G 1910... apja is ott szület... való: igazi hoosier... Indianában neveke... tulajdonosa is. És... díjakat.

De tartzuk me... 1913-ban lépett...

AKIT AZ IDŐ ELFELEJTETT

Egy ügetelő, amelyet az idő elfelejtett. — Single G. az Egyesült Államok lósportjának egyik dicsősége. — Single G. ma 13 esztendősen ami szokatlanul nagy kor egy ügetelőnél, de ma is játszva veszi fel a versenyt a három évesekkel. — Egy versenyló, amelynek acélból vannak az idegei és izmai.

A VERSENYAUTÓK száz mérföldet tesznek meg óránként. A repülőgépek akár százötven mérföldet tesznek meg óránként. A táviró... a telefon... a rádió... de hagyjuk ezt. Kimondunk még egy-két ilyen modern szót és a lelkünk azonnal belekavarodik megint a modern élet ideológiába és nem fogunk többet kikerülni belőle.

A ló. Ez az ősi, kedves és örökre hű állat — hol van? Ez a nagyszerű négylábú, aki ki tud bennünket ragadni a modern élet nyüzsgő, zsongó, elájultató kaoszából?

A ló... van még. Itt, ott, emitt, amott, szorványosan, baktatnak az utcákon és nehéz teherkocsikat húznak, a néger álmosan és unottan pipázik felettük a bakon.

Vannak még lovak. Rendőrök ülnek rajtuk. Vannak még lovak, oh, vannak még, kint a farmokon csodálkozva néznek az eke után, amelyet többet már nem ők húznak, hanem ravasz és szigorú gépek hajtának.

Sportolnak még az emberek? Ugyátszik. Baseballt néznek igen nagy számban. És golfolnak. Részt vesz-e még a ló a sportban, úgy, mint ahogy régen részt vett? Olyan fontos tényezője-e még mindig egy nemzet sportéletének, mint ezelőtt volt? Kérdés. Mindegy. Vegyük a dolgokat úgy, ahogy vannak.

Mi amerikaiak a sport szeretetét az angol szász faj kapcsolata révén hoztuk magunkkal. A ló pedig minket, amerikai magyarokat duplán érdek — az óhaza miatt és az itteni vérségünk kapcsán. Múltán kérdezzük tehát: szerepel-e még a kedves és jó állat a sportban úgy, ahogy azt a méltósága a "standing"-je megköveteli?

Mikor ezt a kérdést feltesszük magunkban, azonnal a kék füves állam, Kentucky jut eszünkbe, ahol még ma is, fanatikus szeretettel nevelik a versenyző galopp lovakat.

S egy kis elmélázás után azonnal Indiana és a "Hoosier" államok jutnak eszünkbe, ahol az amerikai lósport tradícióját ma is olyan féltékenyen őrzik, mintha versenyautó és repülőgép és telegraf, meg rádió, meg istentudja micsoda modern találmány sose lett volna.

Indiana, meg Kentucky — s megnyugszunk egy kicsit. Pusstul a ló, egyre nagyobb számban távozik ebből a túlmodern életből, amely ugyátszik nem neki való, de, hálaistennek vannak még ebben az országban sportkedvelő és lószerező emberek, akik a ló tradíciót fenntartják.

Mindez pedig annak a révén jutott eszünkbe, hogy a napokban egy fotográfiát láttunk. Ez a fotográfia egy lovat ábrázol. A lovat Single G-nek hívják. Ügető ló. Arról nevezetes, hogy az egyetlen ügetelő, amely — egy mellékmondatból álló jelzőt visel diszül az igazi neve mellett. Single G-t így emlegetik: a ló, amelyről az Idő elfelejtkezett.

Enek a jelzőnek meg van a maga magyarázata. Ez a magyarázat az alapja jelen cikkünknek. Single G 1910-ben született. Indianában. Az apja is ott született, meg a nagyapja is. Nyilvánvaló: igazi hoosier paripa a Single G. Ezenkívül: Indianában nevelkedett. A trénerje indianai és a tulajdonosa is. És Indianában nyerte a legnagyobb díjakat.

De tartzuk meg a sorrendet. 1913-ban lépett Single G a versenypályára, s

melyen előtte az apja, az anyja, a nagyapja és a nagyanyja már annyi dicsőséget aratott.

Három éves korában, mindjárt az első szereplésével óriási meglepetést szerzett Single G azoknak is, akik biztosra vették a majdani nagy formáját — tekintve a nagyszerű származását.

Single G az első versenyt olyan imponáló fölényben nyerte, hogy a turf szakértők összenéztek: itt van a jövő nagy ügetője.

Már most egygyel kell tisztában lennünk. Amerikában a galopp lovak is kitűnőek, de egyáltalán nem lehet azt mondani, hogy klasszisban különbek lennének az európai lovaknál. Egészen másképp áll azonban a helyzet az ügetőkkel. Az ügetőlovak klasszisa annyira elvitázhatatlanul nagyobb, hogy az európaiakat nem is lehet velük egy napon emlegetni. Nem terjeszkedhetünk itt ki statisztikai adatokra. Akit azonban közelebről érdekel ez a dolog, nézze végig a sportlapokat és nézze meg, hogy bizonyos területeket milyen rekord idő alatt futottak az európai lovak és milyen rekordidő alatt futottak az amerikai lovak.

Ezt pedig viszont azért mondjuk, hogy alá tudjuk húzni ezt a kijelentésünket, Single G-nél jobb ügető még kevés futott az amerikai pályákon. Ami kincsem lehetett a magyar galopp sportban, az Single G az ügetőlovak között az Egyesült Államokban.

Ez azonban még mind nem tenné őt olyan nyira nevezetessé, hogy egy hosszú cikket érdemes róla írni. Ami igazán nevezetessé teszi, ez: Single G tíz estendeje fut egyfolytában a legkülönbözőbb pályákon. Tíz év! Minden lószakértő megmondhatja, hogy az az ügetelő, amely öt évet töltött el a turfon, igen hosszú időre tekinthet vissza. Statisztikai adatok igazolják, hogy az ügetőlovaknak legfeljebb a huszonöt percentje éri meg ezt a kort olyan állapotban, hogy még mindig versenyképes.

Single G ezt az időt megdupláztá. Ezért mondják róla: a ló, amelyet az Idő elfelejtett. Az Idő génusza, ugyátszik, elfelejtkezett arról, hogy Single G izmai meglátsza s hogy az idegeit tönkretégye. Edward Allen, aki Single G-t öt éve hajtja s aki egyttal a trénerje is, azt mondja, hogy Single G ma, tíz év múltán, jobb formában van, mint valaha — tíz év múltán, mint három éves korában volt. Hogy ez a kijelentés mennyire igaz — tessék megnézni a lósporttal foglalkozó lapokat, tessék megnézni, hány versenyt nyert játszi könnyedséggel és a pazar állat a mult szezonban.

Single G a csodáló. William Barefoot, a tulajdonosa meg van róla győződve, hogy sem előtte sem utána hasonló teljesítményekkel dolgozó lórol nem eshetik szó. És körülbelül igaza is van.

Adjuk át a szót egy-két percre Edward Allennek, a hajtójának, aki Single G-t legjobban ismeri s aki őt az életénél is jobban szereti.

— Uram, mondja Allen, ez nem is ló. Ez táltos. A multkor jött egy barátom, aki pedig nem egy kitűnő ügetőt hajtott át a cölkarika előtt és azt mondja: "Allen, ez a ló nem üget, ez a ló repül!" És tessék elhinni, ennek a barátomnak

tökéletesen igaza van. Mindig az az érzésem, hogy Single G repül. Pedig tessék elhinni, annyi idegeség nincs benne, ma sem, mint egy mozdonyban. Olyan hihetetlenül nyugodt, hogy néha meg jögyök döbbenve. Ennek az én lovamnak az idegei! ah!

És Allen pattintott egyet az ujjával. — Az idegeink csak az acél izmai különbek. Ezek az izmok! Meg kell a lábait fogni, hogy az ember érezze: ezek a lábak lépések ezekre a teljesítményekre!

— Aztán még valami. A ló rendszeren gyáva. Még pedig leginkább állatoktól szokott megijedni. Az elefánt például egy állat, amelynek a látására a lovak valóságos hisztériás rohamokat szoktak kapni. Hadt mondjak el egy anekdotát.

Vagy két évvel ezelőtt lent voltunk Kentuckyban az ügetőversenyeken. Az ügető versenyekkel egyidőben tartották a kentuckyi nagyvárost is, ami cirkusszal, állatkerttel, megymással van összekötve. Jön a mi versenyünk. Kimegyek Single G-vel a starthoz. A ló nyugtalan volt, ugrált, rosszul startolt. Elugrott és elkezdett szaladni. Megszóla a hátam meggett a visszahívást elrendelő csengő. Megfordítottam: gyereünk vissza. Amint megfordultunk majd eláll a szívem vérese. A kerítés mellett áll két elefánt! Két elefánt, amelyeket a verseny után be akartak vinni a belső pályára, hogy ott különböző mutatványokat végezzenek. Gondoltam: ma, itt vége lesz az egésznek. Single G meglátja ezeket a nagy behemot állatokat és meg fog vadulni. De: mást már nem lehetett tenni, mint fordulni, legyen, aminek lenni kell. És mi történt. Single G egyenesen szembenézett a két elefánttal. Sőt, átdugta a fejét a kerítésen és a fejét az ormányukhoz dörögölte, mintha ezt mondta volna: "Ki fél maguktól?" — S aztán: megfordult, odaállt a starthoz, elindultunk és megint, mint már annyiszor, könnyen megnyertük azt a kis versenyt.

— Azóta nem félek. Tudom, ahár a tűzbe is belemelegy. Nem fél ez az állat kérem semmitől. De minek is féljen? Ez a ló? Ez a táltos? Ez a sárkány?

És büszkén nézett. És nézhetett is. Single G a legrégebb és legtradicionalisabb amerikai sportnak, az ügető sportnak a dicsősége.

Nagy kérdés: jön-e még valaha utána egy ló, amely annak a tizedrésztét produkálja majd, amit ő produkált!

MIRŐL BESZÉLNEK A NŐK 1923-BAN MAGYARORSZÁGON

A "Vasárnap" számára, írta: Benedek Rózsi

HA régi idők történetét, életét tanulmányozzuk, láthatjuk, hogy a világ nagyon lassan változott, olyan lassan, hogy az emberek szinte észre sem vették és legfeljebb a nagyanyák tapasztalták, hogy unokáik nem egészen olyanok, mint ők voltak fiatalkorukban és amilyenek annak idején leányaiktól elvárták, hogy legyenek. Az öregek próbálták hát az idő kerekét visszafordítani, de ez soha nem sikerült, legfeljebb a régi jó idők dicséretével, a fiatal-ság ócsárlásával könnyíthettek lel-kükön.

Az idők változása a gözzel, villa-mossággal egyre gyorsabbá vált, most már nem évszázadoknak van-nak szokásai, divatja, hanem, évti-zedeknek, éveknek, sőt manapság, mikor repülőgépen reggeltől estig Pestről Párisba utazhatunk, már minden szezonnak (ebből pedig négy jut egy évre) megvan a maga új arca. Hihetetlen gyorsan változik minden, még alig kezdünk valami újításon csodálkozni, mikor már ki is szorítja valami még újabb. És ha a francia klasszikus operette egyik hősnének, Rip Van Winklének törté-nete megismétlődne és egy jószíjú vagy maliciózus tündér valakit a háború előtt elaltatott volna és az ma felébredne, annak aztán volna alkalma csodálkozni, a szemét dör-zsölni, hogy ébren van-e, vagy álmod-ik, mert ekkora változáshoz azelőtt néhány száz év is kevés lett volna.

Legelőször és talán legjobban meglepné az álomból felébredőt, hogy a fiatalság határa azóta meny-nyire eltolódott. Nem beszélünk a nagyon régi időről, mikor a tizen-nyolc éves leány mamája is vörösré sirta szemét, mert ilyen szügyent, hogy valakinek így megvénüljön a leánya, bizony nehéz elviselni, de azok a nagynénik még közvetlenül a háború előtt is görbén néztek a pagykoru leányokat és szidták a sok tanulást meg a nagy műveltsé- get és az új idők rosszasságát evvel látták ékesen bizonyítva, hogy tisz- tes családokban ilyesmii előfordul- hat. És most, alig tíz év után a le-ányok nem hajlandók elismerni, hogy a fiatalság csak ilyen rövid ideig tart, hanem először elvégzik tanul-mányukat és aztán abban a kor- ban, amit a régi világban határozot- tan vélenységnek minősítettek, tánciskola iratkoznak, mert mi-előtt bálozni kezdenének, illik be- hatolni a táneművészet rejtelmeibe.

Rip ur a csodálkozástól szinte megnémulva szemléli kortársait, a kik új szerepükben nagyszerűen állják meg helyüket, olyan fiatalok és csinosak, hogy az ötvenes évek- ben biztosan felső rózsabimbóhoz, égi tűneményhez vagy hasadó haj- nálhoz hasonlították volna őket köl- töi lelkü lovagjaik. De a mai gaval- lerek erre nem hajlandók, lehet, hogy az ő szívükből halt ki a poé- zis, de az is lehet, hogy ilyen szép költői hasonlatokra nem pályázhat olyan leány, aki hat-nyolc szendvi- cset és nagyjobb számú pogácsát fo- gyaszt el uzsonnára, mert ilyenkor nagyon nehéz volna holdsugarból szőtt tündér illúzióját kelteni.

A mai leányoknak szerencsére nincsenek ilyen ambíciói, nem akar- nak toronyszobájuk ablakából le-

mosolyogni a lantját pengető lovag- ra, hanem azért mennek társaságba, hogy egy kicsit mulassanak és el- felejtsék, hogy a gyerekek milyen nehezen tanulják meg a Duna ös- szes mellékfolyóit, hogy még nem sikerült az összes jegyzeteket meg- szerezni, amiből vizsgára készülhet- nek, vagy hogy a bankban a követ- kező pár hétben milyen rengeteg munkára van kilátás. Bizony Rip lelálása előtt a leányoknak nem voltak ilyen gondjaik, ezért is fog- lalkozhattak intenzívebben avval a problémával, hogy "ő" azért volt-e borus hangulatban, mert a zord téli időjárás befolyásolta ilyen irányban érzékeny kedélyét vagy szíve király- nőjének új frizurája nem tetszik, vagy mert egy barna ifju jelenléte izgatta, aki a szűke tündér másik oldalán foglalt helyet a vacsoránál és egy olyan új festészeti törekvés- ről tartott szabad előadást, amiről "ő" még sohasem hallott és így kénytelen volt tűrni, hogy a betola- kodott idegen maradjon a helyzet ura.

Rip még ilyen társalgáshoz van szokva és most imé elmerg egy dél- utáni teára és tekintettel arra, hogy tíz évi alvás alatt némileg meghi- zott, új zsakettet rendelt és abban indult utnak. Az általános feltűnés, amit keltett, nagyon jól esett szívé- nek, de a szó szinte torkán akadt, mikor az egész társaság a legéle- nebb érdeklődéssel kérdezte:

"Új zsakett? Mondja mennyi- be került?"
Ez igazán új divat, mert tíz évvel ezelőtt még inkább meghalt volna a

legkiváncsibb ember is, minthogy ezt meg merje kérdezni. Most pedig mindenki erről beszél, de nem mint régen, amikor henegeve emlegettek árakat, most kétségbeesve panaszkodnak a cipőárak újabb emelkedé- sén és csak azt mesélik büszkén, örömmel, hogy Kispesten sikerült egy olcsó susztet találni, igaz, hogy másfél óra az ut oda és másfél me- gint vissza, de nem csak olcsó, ha- nem művészileg fejele meg az ócska cipőt.

Az új ruhában belépő hölgy is rögtön elmeséli, hogy ruhája azért van ilyen előkelően himezve, mert el kellett a toldásokat takarni eb- ben a selyemben ugyanis a nagy- mama pompázott abban az időben, amikor karcos derékkal hódítottak az asszonyok.

Az uzsonánál nem esipegetnek a vendégek unott arecal a sok jóból, a gesztenyepürét nagy lelkesedéssel üdvözik, sőt azt is megkérdezik a háziasszonytól, hogy olcsón jutott-e a tejszínhez, mert különben meg- gyankosítják, hogy éléskamrájában bankóprést rejtget. De a házikis- asszony rémülten tiltakozik a gonosz gyanúsítás ellen és megnyugtatta vendégeit, hogy a tejszínt vidékről hozták, mert külföldön nem is kap- tak volna ilyen imponáns mennyisé- get belőle.

Szegény Rip nem tér magához a csodálkozásból, és csak azt szeretné tudni, mit szólnak a jó modor és

üllem régi szigorú örei ehhez a mai furesa váúghoz, ahol a fiatalság nem a szimbolista költészet eredeté- ről és hatásáról társalog, hanem ar- ról, hogy hogyan lehetne sok pénzt keresni, mert olyan hiu reményeket, hogy valamit o'eson lehetne besze- rezni, senki sem táplál. De azért mindenki próbál spórolni és a kö- zös kirándulásoknál az a terv szá- míthat legnagyobb sikerre, aminek célpontja egy jó és olcsó uzsonnázó- hely.

Utazásról is sokat beszélnek és a társaság egyik tagját, aki Nemet- országból jött, mind körül fogják, kérdezik, hogy mi szépet látott, de még sokkal nagyobb érdeklődéssel, hogy mit vásárolt, mi olcsóbb ott és mi drágább, mennyibe kerülnek a színházjegyek és egyáltalában mennyit költött az egész utazás alatt.

Amerikából csak ritkán látnak vendéget, de ha megjelenik a társa- ságban, főkel az új nap: a Dollár! Dollár!

Tíz évvel ezelőtt még teljesen el- képzelhetetlen lett volna, hogy tár- saságban valaki pénzről kezdjen be- szélni és a műveletlenség és a ken- cegés legmagasabb foká volt, ha va- laki ruhájának, ékszerének, beren- dezésének árát kezdte mesélni. De lenézték és kinevették azt is, aki ügyességével akart éismerést aratni és avval mulattatta embertársait, hogy mindent milyen potom pénzért tud beszerezni. Arról csak me- grögzött háziasszonyok beszéltek, de csakis maguk közt és még ők is na- gyon tapintatlanak érezték volna a háziasszonynál uzsonna közben a vaj ára iránt érdeklődni. Ma azon- ban fiúk és leányok nemesak szin- házról, könyvekről és más ilyen szivderítő témákról beszélgetnek, hanem arról, hogy ki mennyit keres és azt, hogy osztja be, hogy min- denre teljék.

Az árak ma annyira befolyásol- ják az emberek életét, hogy lehet- lenség nem venni tudomást a pénz- ről, olyan nehéz megélni, a legszük- ségesebbet megszerezni, hogy a kul- turális szükségletek, sajnos, sokszor szorulnak háttérbe és ezért nem az jár operába, aki azt igazán élvezi, hanem akinek van erre a célra meg- felelő számú száz koronája.

És Rip sóhajtva gondol vissza el- alvása előtti időkre, mikor ötszáz korona megtakarított pénzéből Pá- risba utazott és a barátairól csak azt tudta, hogy ki a kedvence muzika- suk, de arról fogalma sem volt, hogy ki csinálja cipőiket és hány éves az átnemelt kabátjuk!

LEGJABB!
Magyar Asszonyok Figyelmébe!
Ha érdeklődik hazai és amerikai kézimunkák iránt, úgy kérje nagy díjmentes árjegyzékemet. Bárkinek szívesen küldöm.
LOUIS KOHN,
Kézimunka, Stempelő Gyár és Női Divat Áruház
211 SO. MAIN ST., AKRON, O.

ÖRÖM
ha az óhasiak hírt hallanak amerikai rokonaitól, de
KÉTSZERES ÖRÖM,
ha az amerikai rokonok pénzszeget is küldenek.
AS AMERICAN UNION BANK LEG- OLCSBAN ÉS LEGGYORSABAN UTALJA AT A PÉNZT MAGYAR- SZÁG BARBELY RÉSZÉRE.
KÖZJEGYZŐI ÜGYEK pontos és lelki- ismeretes elintézése.
HAJÓJEGYEK a legjobb vonalakra ere- deti árakon
FELVILÁGOSÍTÁST ÉS TANÁCSOT INGYEN ADUNK.
AMERICAN UNION BANK
Németh János, elnök.
Főüzlet: 10 East 22nd Street, a Bankpalotában.
Fiók: 1597 Second Avenue, corner 83rd Street, NEW YORK.

MAGYAR ZENE
Fuvós és vonós zenekarra.
Most érkeztek meg az óhaszról a kö- vetkező zenekari kották, stílessen megren- delni, amíg a készlet tart.
Kis zenekarra (szongora, orgona, 2 he- gedű, cselló, bőgő, fuvola, klarinét, kürt, trombita, barabona és ütőhangszerek).
Magyar dal-gyűjtemény (a legkedveltebb hazánkbeli és csárdásokból össze- állította) \$1.50
Lányt: Kuruc induló 50c
Komját: Keringő, a Körtalány operettből 50c
Vasár: Huszár Induló, a Virágcsata operettből 50c
Próchatal: Nász a Keleten (gye- nyűri jellem darab) 50c
Próchatal: Unnep a háremben (ke- lti jellemdarab) 50c
Nagy Magyar Rapszódia: A legjobb magyar dalokból és csárdásokból össze- állítva, tartalmazza a partitúrán kívül a következő szövegeket (párta) fuvola, piccoló, oboa, klarinét, (Es és B) basszus klarinét, bassz, 3 saxophon, 2 piston, 2 szárnykürt (Flügelhorn), 2 trombita, 2 alto, 4 kürt, Trombone, barytone, basse, contrabasse, dobok.
Ezt az egyveleget Mr. Dolahaye, a genfi házfőnöknek karagya állította össze és pedig oly módon, hogy a mi egyes szövegek kihagyásával is kitű- nően hangzik.
Ára \$3.00
Rendeléshez money- ordert kérünk mellékelni, mivel a posta kottákat után- vétellel nem szállít és mi ajánlott csomag- ban küldjük a zeneműveket.
Amerika legnagyobb magyar könyv és kottakereskedése.
BARB FERENC ÉS FIA
new yorki fióktelepe
Kerekes Brothers
208 East 86th Street, NEW YORK CITY, N. Y.
Kérje részletes kotta, könyv és lemez- árjegyzékünket.

UJ-ÉSZMEK
MANUFACTURERS PATENT CO. INC.
520 FIFTH AVE. NEW YORK CITY.
Magyarok részére hasznos tudnivalók- kal bíró könyvekből szíveskedjenek egy példányt teljesen INGYEN küldeni címre.
Nevem
Címem

MA már minde-
lott valán-
forgásról, melyet
természetben meg-
hitrege szerint B-
hó és a jégvilág-
kedvesebb leány-
fennered az égbe
száll alá a Visi-
akinek a tétém-
lábafejen bugyog-
földi vándorlás-
vestársához a ten-
előle karokkal va-
a keblére siető G-
gest. Az ő háza-
guk gyermekei a
párak, amelyek
szállnak az égbe
onnan mint a
hozó eső szállnak
he'y.
A természet-
mágy nagyon
már, de a Ganges
nagy szerepet jo-
több mint százöt-
kosának gondolat-
zésekben. A szent
ott áll az örökgye-
sa Benáresz. Nem
járt egy magyar
pasztalatairól ez-
ta:
Ezrével tódul-
folyó partjára.
harmine-nygyve-
gasságban pomp-
mok, mecsetek és
ezrek és tizezrek
alá a széles kölpé-
amint vannak, ri-
ülnek vagy beled-
viz hullámaiba. S
vagy rizst hozna-
hogy áldozatul a
szent Gangesnek
évszakban két-
testük színe a de-
gyos vízben, de
testi gyötrelmeké-
san végzik a vall-
legelképzelhetle-
tásokat. A nők eg-
orrukat fogják
mellüket verik, a
kat forgatják, a va-
forognak, az öreg-
tejét paszkolják
rükkel, közben v-
szolozsmákat m-
Védák évezredes
"Nem balgaság-
mulandóságát tá-
szen minden mul-
hullám, minden
mint a virágok s
köszöntik a szent
készítik elő lelkük
való életre.
Mikor azután
minden arc felé-
rek ajkán tör k-
imája. Tenyerük
ritenek s azt sz-
jóltevo felé, s-
sabbra tudja val-
vizet, annál több

Benáresz, a szent város — ma

Már minden ember halott valamit arról a körforgásról, melyet a víz a nagy természetben megtesz. A hindu hitrege szerint *Himavátnak*, a hó és a jégvilág istenének legkedvesebb leánya a *Ganges* fennered az égből és onnan száll alá a Visnyó istenségre, akinek a tétén végighaladva, lábaféjén bugyog ki. Hosszu földi vándorlás után ér el hitvestársához a tengerhez, amely ölelő karokkal várja a keblére siető *Ganges*-t. Az ő házasságuk gyermekei a vízparák, amelyek felszállnak az égbe és onnan mint áldást hozó eső szállnak alá.

A természettudomány nagyon sokat haladt már, de a *Ganges* még mindig nagy szerepet játszik India több mint százötven millió lakosának gondolataiban és érzéseiben. A szent folyó partján ott áll az örökgyermek városa *Benáresz*. Nemrégiben ott járt egy magyar ember és tapasztalatairól ezeket mondotta:

Ezrével tódul a nép a szent folyó partjára. A part felett harmincegyven méter magasságban pompázó templomok, mecsetek és paloták. Tizezrek és tizezrek ereszkednek alá a széles kölépcsőkön s úgy, amint vannak, ruhástul beleülnek vagy beleállnak a sárgás viz hullámaiba. Sokan virágot vagy rizst hoznak magukkal, hogy áldozatul ajánlják fel a szent *Ganges*nek. Hidegebb évszakban kék-zölddé válik testük színe a dermesztően fagyos vízben, de ők állják a testi gyötrelmeket s állhatatosan végzik a vallásuk előirta legelképzelhetőbb szertartásokat. A nők egyik kezükkel orrukat fogják be, másikkal mellüket verik, a férfiak ujjukat forgatják, avagy egy lábbon forognak, az öregek fejük tetejüket pacsokolják vizes tenyerükkel, közben valamennyien zsoltosmákat mormolnak a Védák évezredek verseiből. "Nem balgaság-e az ember mulandóságát tagadni? Hiszen minden mulandó, mint a hullám, minden törékeny, mint a virágok szára?" Így köszöntik a szent vizet s így készítik elő lelküket az örökkévaló életre.

Mikor azután felkél a nap, minden arc feléje fordul s ezrek ajkán tör ki a dicsőítés imája. Tenyerükkel vizet merítenek s azt szórják az égi jóltevő felé, s minél magasabbra tudja valaki feldobni a vizet, annál több áldás fog reá

az égből alászállani.

Az ájtatos *bramin* hívő szerint ugyanis a *Ganges* vize minden bűntől megszabadítja az embert, lett-légyen életében a legnagyobb gonosztevő. A vakbuzgók hite még győgyerőt is tulajdonít a folyó vízének, s bár ezt a modern orvostudomány megmosolyogja, annyit mégis kénytelen bevallani, hogy valami ismeretlen ok közrejátszása miatt a *kolera-bacillusok* a *Ganges* vízében rövid félóra alatt elpusztulnak, míg egyéb folyó vizében hat óra leforgása alatt milliókra tudnak felszaporodni.

Bármint legyen is a dolog, a szent folyóknak főerdekeségét vallásos szerepe adja. Hittétel a hinduknál, hogy akit *Benáreszben* a *Ganges* szent habjai között ér utól a halál, az egyenesen beleolvad az istenségbe s eléri a legfőbb boldogságot. Ez magyarázza meg, hogy évről-évre százezren áhítoznak erre a szerenesére s eljönnek *Benares* falai közé a szent folyóban levezekelni földi vétkeik szennyét. Sokan pedig, akik súlyos betegségbe estek, avagy előregedvén, közeli halálukat érzik, elbuzognak övéiktől mindörökké s ide szállítatják magukat, hogy a halál órájában utolsó pillantásuk a *Ganges* tükreire essen. Mások, kiket körülményeik megakadályoznak a zárandokut megtevésében, végrendeletükben kötik ki, hogy holttestüket elégetve, hamvaikat ide szállítsák s a *Ganges*be szórják.

A hívők beláthatatlan serege nyüzsög a kölépcsőkön, a kiugró márványteraszokon s a templomok oszlopcsarnokaiiban. A vakbuzgóság orgiái folynak itt le, aminőket semmilyen más vallás, semmilyen más földrés nem tud felmutatni. Egyesek hamuban hemperegve vezekelnek, közben homlokukat a földhöz verik, mások ujjakkal különféle áldatok alakjait próbálják utánozni, hogy emlékezetükben felelevenítsék *Siva* isten megtestesüléseit. Nem kevesebb, mint száznyolcféle ilyen figurát kell az ájtatos hindunak ujjai segítségével megérezkíteni, hogy *Siva* isten kegyeiben részesüljön. A tömeg között járnak-kelnek a papok ezrei, hogy jó baksis ellenében kéznél legyenek az égi malasztok közvetítésére. A "Ganges fiainak" címeztetik magukat és

hosszu imákat mormolnak a hívő legelképzelhetőbb ügyeinek égi elrendezésére.

A fanatizmusnak, a vallási őrjöngésnek azért mégis nem ők a leghivatottabb képviselői, hanem a világhírnévre vergődött fakirok. Csodálatos felekezett ez magában a felekezeten. Életük az önsanyargatás szakadatlan láncolata. Hihetetlen dolgokat művelnek, s a ki valaha látta őket, hajlandó egyik-másik cselekedetükben csodával határos jelenségeket felfedezni. Van közöttük olyan, aki lábainál fogva felakasztatja magát s hónapokon át lóg fejfelé. A másik szöges ágyba fekszik és éveken át marad benne, folytonos imába és elmélkedésbe merülve.

Látni *Benáreszben* olyan fakirt is, aki a *Ganges* partján ül már husz év óta mozdulatlanul s a hívők adományából tartja fenn agyon-sanyargatott testét.

Másik meg féllábon áll heteken keresztül.

Különösen nagy tiszteletnek örvendett az a szent fakir, aki éveken át magasba tartotta egyik karját, úgy hogy a karja már egészen elszáradt s esonttá és bőrré aszott. Sokan közülük beásák magukat hamuba s hónapokon át megmeredve önkivületi állapotban fekszenek a földön. Legtöbben már a *Benares*be való zárandokukat is eredeti módjára teszi meg. Több száz kilométer távolságból indul el a szent városba, de minden két lépésnél földhöz vágja magát, elmond egy imát s így öt-hat év telik el, míg végre megérkezik kitűzött céljához.

A végtelen tisztelet, mely a *Ganges* szentségének kijár, rányomja bélyegét *Benares* egész városára.

Több mint kétezer temploma és kegyhelye van, s el lehet róla mondani, hogy több benne a templom, mint a ház, s több a bálvány, mint az ember.

Utcáján *India* majd minden vidéke, talán minden városa és faluja képviselve van néhány hívővel, s aki belejut ebbe a kábitó forgatagba, az közel áll a józan ítélőképesség elvesztéséhez. Nem lehet hiven leírni a lelki élet fékevesztett hullámveréseit, mely végig-

hömpölyög a nagy város minden talpalatnyi helyén.

Templomai közül vagy ezeröt-száz a *bramin* vallásé, s öt-száznál több még ma is *Allah* dicsőítésétől viszhangzik.

Sőt a *Buddha* vallásnak is számos emléke kísért itt még, mert a hagyomány szerint a vallásalapító királyfi tulajdonképpen itt, *Benareszben* kezdett prédikálni s innen küldte szét a világba első apostolait.

Általában a városnak sok a vonatkozása más vallásokhoz is.

Azt tartja a legenda, hogy a kisded *Jézus* imádó napkeleti bölcsék egyike is innen *Benaresz*ből indult

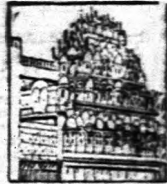
messze *Palesztinába* s nem kisebb személyiség volt, mint maga a *benaresi maharadzsa*.

Hajdan persze csak az ősi *bramin* és *buddha* székhely volt *Benares*, míg nem a századok folyamán a buddhizmus mindinkább tért vesztvén, a város a *bramin* hit kizárólagos birtokává lett.

Csak a XVII. század közepén jelent meg félelmetes hatalmával a hódító félhold, s lerombolva a *bramin* szentélyeket, föléjük minarettes mecseteket épített. Az *Aurengzeb* nagymogul császár fényes meesette sok száz egyéb mohamedán templommal együtt, még ebből az időből maradt itt, mikor a dacos hódító azzal akarta legmelyebbre alázni ellenfelét, hogy a legszentebb földet rabolta el tőle.

De a történelem kiszámíthatatlan esélyei rövidesen elhalványították a nagy Mogul dicsőségét is és ujult erővel sarjadt ki a *Ganges* partján az ősi *bramin* vallás hatalma.

A nagy mecset minden szépsége mellett is kevésbé érdekli a turistát, inkább az ötven méter magas minarettek egyikét mássza meg, hogy tetejéről gyönyörködjek *Benares* festői fekvésében és a benne hemzsegó embertömeg jövés-menésében.

SZENT ISTVÁN-NAPI KÖRMENET BUDÁN

